ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Советэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 48 (8270) | 1957 оной февралиин 26, вторник | Сэн 20 мүнгэн

Шанарай түлөө шармайн оролдоо

Энэ оной январь һара соо КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй министрнүүдэй Совет хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ Хандалга толилһон байгаа. Тэрэ Хандалга дотороо партиин Центральна Комитет, союзна Правительство болбол мүнөө жэл хүдөө ажахые үсэтэ ехээр хүгжөөхэ зорилготой он асуудалнуудые бийһан байна. Таряан ажалай, мал ажалай, колхозуудые эмхидхэлэйахын талаар бэжүүлгын асуудалнууд, мүн кадрнууд хүдөө ажахые хүтэлбэрилгын асуудалнууд, машинно-тракторна станцинуудай хүдэлмэри тухай асуудалнууд Хандалга дотор бигданхай.

Талха хилээмэн найда жэлһээ элдэ ехээр эдигдэг боложо байна, Хандалга дотор хэлэгдэнэ, тииһээ орооһо таряа ехээр ургуулан ха тухай асуудал манай саашан эгээн шухала, шолуулагдаша асуудал мүн. Теэд таряан ажаймнай удхашанар тансашье эдихэ талтаряа ургуулха тэдыээр хизаарлана бэ, харин таряан ажал болбол хүдөө ажахын бусад бүхы салбаринуудай үндэһэ һуури мүн: таряан ажал ехэ олзо ороход оруулха, тииһээ тэрэ олзоороо капитальна барилга хэжэ болоно, элдэб үнэтэ машина зэмсэг болон түхеэрэлгэ худалдан абажа болоно; таряа талмые элбэгээр ургуулаад байхадаа шуу мал, шубуу шонхор олоор үсхэжэ болоно, тиигэжэ артель колхозойнгоо баялигые арьбадхан хүгжөөжэ болоно.

Таряан ажалые хүгжөөхэ хэрэгтэ машинно-тракторна станцинуудай үүргэнь тон ехэ байна. МТС-үүдэй һайнаар хүдэлөөгүй доронь хүдөө ажахые, тусгаарлабал — таряан ажалые амжалтатай һайнаар хүгжөөжэ болошогүй ха юм. Яахадааб гэхэдэ, манай республикын колхознуудай таряан ажал бүхыдөө шахуу механизоруулагдажа, машинно-тракторна станцинуудай хүсөөр хэгдэдэг болонхой.

Тиигээд, хүдөө ажахын индустриальна база болодшо машинно-тракторна станцинуудай хүсэ шанарынь юун гээшэб гэбэл, тэрэнэй эрдэм мэргэжэлтэ кадрнууд, тэрэнэй хүсэтэ машина техникэнь боло.

Ажал хэрэгээ һайса мэдэдэг, эрдэм мэргэжэлээ эрхимээр шудалһан механизаторска кадрнуудай эдэнһото машинануудые шадамар эрхээр, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэжэ, жолоодожо байгаал сагта — МТС-үүдэйшье хүдэлмэри, колхознуудайшье ажал урагшатайгаар ябахань, арбай таряанай алтан далай талые дүүргэн даллан долгирхонь лабтай байна бшуу.

Машинно-тракторна станцинуудай техникые һаадгүйгөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахын тулада тэрэние эгээл мүнөө үедэ түргөөршье, шанар һайнтайгаааршье заһаха хэрэгтэй байна.

Партиин обком, республикымнай Правительство бүри нёдондо намар хада тракторнуудай заһабарие — энэ жэл болотор, комбайнуудай заһабарие—хабарай тарилга болотор дүүргэхэ гэһэн даалгабари нютагай партийна, советскэ органуудта, МТС-эй директорнүүдтэ үгэһэн байгаа.

Хабарай полевой хүдэлмэри газаа орожо ерэнхэй. Теэд тарилгада элдэхэл бүхыдөө, тусгаарлабал, тракторнууд болон комбайнуудай заһабари республика доторнай ямаар ябажа байна гээшэб?

Мүнөө эндэ толилогдожо байгаа мэдээн дээрэһээ абажа харахада, олон МТС-үүд партиин обкомоор, республикын Министрнүүдэй Советдээр тогтоогдоһон болзорто даалгабаряа дүүргэнэгүй. Илангаяа комбайнуудай заһабари гээгдэжэ ябана. Хүдөө ажахын бусад машинануудай заһабари бүришье муугаар ябуулагдана. Жэшээлхэдэ Яруунын аймагай Нарһатын, Эгэтын МТС-үүдтэ плугууд, сеялкэнүүд, лущильнигууд тон удаанаар заһагдана.

Зарим МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд трактор машинануудаа 90—100 процент заһабарилаабди гэһэн архагар гоё мэдээнүүдые дээдэ зурганнуудта хүргэдэг. Теэд, тэрэ заһабариинь шанарые шалгаад үзэхэдэ, МТС-эй бууса дээрэһээ газаашаа гаража шадаха тэнхээгүй—тиимэ тракторнуудые заһабариһаа гаргадаг ушар үзэгдэдэг. Эгээл тиимэ ушар Нарһатын МТС-тэ (директорынь нүхэр Жалсанов) үзэгдөө. «Заһагдаа» гэжэ мэдээндэ оруулагдаһан «С-80» трактор энэ МТС-эй хашаан доторһоо гарангүйгөөр эбдэршэһэн байгаа. Үдын МТС-эй (директорынь нүхэр Далбаев) «АТЗ-НАТИ» трактор заһагдаһанайнгаа һүүлээр ядахадаа 52 мориной хүсэ гаргаха аад, оройдоо 35 мориной хүсэ гаргаа. Бага Куналейн МТС-тэ (директорынь нүхэр Лобсанов), Бичурын МТС-тэ (директорынь нүхэр Нетёсов) хүдөө ажахын элдэб машинанууд шанар муутайгаар заһагдана. Эдэ мэтын баримтануудые хэдэн олоорнь харуулжа болохо байгаа.

Республикын МТС-үүдтэ трактор, комбайн заһабарилга тухай

1957 оной февралиин 20-ной мэдээн

Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр

МТС-үүд	Трактор	Комбайн
Темлюйскэ	142,5	—
Эгэтын	124,3	14,2
Үдын	124,3	—
Түнхэнэй	117,5	48,4
Тарбагатайн	112,8	—
Нарһатын	112,5	107,1
Охин-Булагай	112,2	13,6
Хамнигадайн	112,1	35,0
Ехэ-Кударын	108,3	17,2
Кабанскын	107,5	78,2
Селендумын	106,0	18,1
Кяхтын	105,2	13,3
Ториин	103,2	108,6
Жэрэмэй	102,7	—
Үшөөтэйн	100,0	—
Саянтын	100,0	19,0
Сэлэнгын	100,0	9,0
Бургалтайн	95,2	7,1
Итанцын	93,3	—
Цагаан-Усанай	93,8	2,9
Курбын	92,7	77,2
Сухын	92,5	13,3
Хориин	92,1	14,2
Иволгын	92,0	12,5
Погранична	92,0	—
Шэнэ-Бэрээнэй	90,9	61,5
Ехэ-Куналейн	86,0	13,3
Хэжэнгын	82,7	—
Бичурын	81,1	66,6
Суулгын	80,3	8,7
Хэрэнэй	80,0	—
Бага-Куналейн	78,3	40,5
Закаменай	77,1	—
Чесанын	76,0	26,6
Баргажанай	78,6	—
Хүнтэйн	75,0	—
Гашейн	72,3	9,0
Хонхолойн	68,6	68,4

Хабарай халуун хүдэлмэриин дүтэлшоод байхада, иимэ тулюур байдалые яабашье тэсэхын аргагүй. Тоо мэдээгээр бэшэ, харин трактор машинаар тооһо бурьюултар газараа хахалха байһан тулада тоо процентынь түлөө тэнгэри өөдэ зүдхэхэгүй, харин трактор машинануудаа шанартайгаар заһахын түлөө шармайн оролдохо шухала.

«Трактор бүхэн, хүдөө ажахын машина бүхэн һайнаар хүдэлжэ шадаха юм гэжэ нютагуудай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай лаб найдамжатай байхын тулада заһабари эмхидхэлгые һайжаруулха, заһабариин шанарай хойноһоо хиналта шангадхаха хэрэгтэй» —гэжэ КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ хандаһан январьска Хандалга дотор хэлэгдэһэн байна.

Энэ заабарие, уряае үдэр бүриингөө хүдэлмэридэ хүтэлбэри болгон, партиин айкомууд, аймгүйсэдкомууд, МТС-үүдэй дирекцинүүд трактор машинануудай заһабарие нарин шанга хиналта дороо абаха, миил тоогой түлөө бэшэ, харин илангаяа шанарай түлөө тэмсэл эмхидхэхэ ёһотой. Энэнэй тулада үдэр бүриин хиналтын хажуугаар, ниитын хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхэ шухала. Заһагдаһан бүхы трактор машинануудые МТС дотороо байгуулагдаһан комиссинуудаар шалгуулха, мүн МТС-үүд дам хоорондоо шалгалсаха, тиигээд, муугаар заһагдаһан машинануудые дахин заһабарида оруулха хэрэгтэй. Заһабари дээрэ голодоһо гаргаһан хүнүүдтэ зэмэ тохохо, үлүү хэрэггүй гаргаша хэһыень нэхэжэ абаха, тэдэнэй муу ажалые суглаан зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэхэ, шүүмжэлхэ, ханын болон ондоошье газетэнүүдтэ бэшэхэ хэрэгтэй.

Партиин айкомууд, аймгүйсэдкомууд, Хүдөө ажахын министерствын МТС-үүдэй управлени трактор машинануудай заһабарие юрэнхыгөөр хүтэлбэрилдэг зангаа орхижо, тодорхой һайнаар хүтэлбэрилдэг болохо уялгатай. Заһабариин ажалда материальна урмашуулга, социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэхэ, хэрэглэгдэхэ байна.

Партийна ба советскэ органууд энэ жэл үндэр баян ургаса абахадаа шухала хэрэгтэй болохо арга хүшүүргэнүүдэй нэгые—МТС-үүдэй машина техникые һайнаар заһуулжа, һаадгүйгөөр хүдэлгэхын түлөө али бүхы юумэ хэхэ ёһотой.

Ажалдаа шалгарһан арадай кандидадууд

Түрүү һаалишан Нимасу

— Үнгэрэгшэ жэлэй арба һара соо үнеэн бүриһөө 1700-гаад литр һү һааһан нүхэр Ванчикова мүнөө ямар зэргэдээ ябанаб? — гэжэ Кяхтын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишадһаа асуубалтнай:

— Нимасу Бадмаевна Ванчиковамнай өөрынгөө колхозһоо гадна, мүн бүхы аймаг дотороо суутай ха юм даа. Хүнһөө гээгдээдхихэгүй байха, мүнөө һаамаа 500-гаад литр болгожо ябаа ёһотой,—гэжэ найдамтайгаар харюусахыень дуулахат.

Октябриин революцитай сасуу Нимасу Бадмаевна ажаллажа захалхаһаа хойшо оролдосотой, шударгы хүн гэлсүүлдэг, нютагайхидтаа хүндэтэй болонхой. Һаалишан болохоёо ерэһэн залуушуулда туһалдаг, тэдэниие дүршэл мэргэжэлдээ һургаха гэжэ ходо оролдодог юм.

Гансааран бэшэ, харин бүхы нүхэдтэеэ хамта һү ехээр һаадаг болохын тула оролдодог Нимасу Бадмаевна Ванчиковае Кяхтын МТС-эй хүдэлмэрилэгшэд, албахаагшад, мэргэжэлтэд аймагай Советэй депутадта кандидат болгон дэбжүүлээд, округойнгоо бүхы һунгагшадые дуугаа үгэхыень уряалба.

Д. Болхоев.

Кандидадууд һунгагшадтайгаа уулзаба

Ториин МТС-эй механизаторнууд болон колхознигууд, тэрэшэлэн гэрэй эзэн эхэнэрнүүд, үбгэд, хүгшэд депутадуудта кандидадуудтайгаа һаяшаг уулзаа.

Уулзалгын суглаан дээрэ депутадуудта кандидадууд нүхэд Климов, Ершов гэгшэд өөһэдынгөө ажабайдал, ажал-ябуулга тухай һунгагшадтаа тодорхойгоор хөөрэжэ үгэһэн байна.

МТС-эй хүдэлмэришэдэй комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Тогтохоев ажалшадай депутадуудай сельскэ Советэй депутадта кандидат нүхэр Ершовой ажал хүдэлмэри тухай хэлэхэ зуураа, Доодо-Ториин сельпогой хүдэлмэридэ байһан зарим дутагдалнуудые заагаа. Депутадта кандидат нүхэр Ершов энэ дутагдалые хараадаа абажа, түрүүлэгшынгээ уялгые һайнаар дүүргэхэ бээзэ гэжэ үгынгөө түгэсхэлдэ нүхэр Тогтохоев хэлээ.

Хэлэһэн эдэ үгэнүүдыень һунгагшад халуунаар дэмжэһэн байна.

МТС-эй партийна организациин секретарь Н. Д. Вшивков депутадуудта кандидадуудай түлөө голосуудаа үгэхыень һунгагшадые уряалаа.

Н. Цыбенов.

Эрхимүүдэй нэгэн

Хүжэ нарһан тужаар хүреэлэгдэһэн Ара Хасууртай нютагта һууриж аһан «Победа» колхозой центр тосхонһоо холо бэшэхэнэ һаамхай үнеэдэй гүүртэ байдаг. Эндэ малшадай байрын гэрнүүд, культбаза, мүн үнеэдэй, тугалай байранууд шэнээр баригданхай. Тэдэ үглөөнэй сыдэгэр хүхэ мананай дэгдэхэдэ сайбалзан элихэнээр, нюдэндэ уряар харагдана. Үглөөнэй хүйтэн жабарые тоонгүй ажалдаа үни хада гаранхай, хүдэлжэ ябахыень харахада шумууһан шамбай, үндэршэг бэетэй аад, урин сагаан шарайтай нэгэ залуухан басагантай золгожо, ажал хүдэлмэритэйнь танилсаха зуураа, иигэжэ асуубабди:

— Һаалишан болоһоор үнинэй гүт?

— Долоодохи жэлни даа. Бүри багахан байхадаа фермэдэ ерээ һэм. Теэд мүнөө энэ мэргэжэлни намда юунһээшье үлүү болонхой...— гээд Таися басаган дуугай болошобо.

— Энэ һаалишамнай ехэл оролдосотой, нэтэрүүгээр ажалладаг, шанга басаган юм. Сугтаа хүдэлмэрилһэн нүхэдтэеэ эб эетэй ябаха, туһалха гэжэ оролдодог. Тиимэл хадань олоной дундаһаа шэлэн оложо, нютагайнгаа сомоной Советэй депутадта кандидат болгон дэбжүүлээ юм,—гээд колхозой МТФ-е даагша Герасим Константинович Кириков хөөрэнэ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ Таися Паршакова 14 үнеэдые харууһалха зуураа үнеэн бүриһөө нэжээд тугал абаад, эхэһээнь һалгаажа түлжүүлээ юм. Тиигээд үнеэн бүриһөө 1146 литр һү һааһан байна.

Зориг хүсэл дүүрэн залуу һаалишан энэ амжалтаараа бишыханшье тэды һанаагаа амарангүй, мүнөө жэлдэ үнеэн бүриһөө 1600 литр һү һааха уялга абанхай. Тэрэнээ дүүргэхын тулада оролдолго гарган ажаллана. Ажал дээрэ элирһэн шэнэ түрүү юумые ойлгожо, мэдэжэ абаха гэжэ оролдодог һаалишан Таися мүнөө жэлдэ түрүүшүүлэй жэшээгээр үнеэдээ дулаан байра соо уяада байлгажа, зоотехнигтэй зүбшэжэ табиһан тусхай хэмээр эдеэлүүлнэ. Тэжээлэй нормо табихадаа үнеэдэй ашаг шэмэ үгэлгые, тугаллаһан, тугаллаагүйе хараада заабол абалсадаг. Мүнөө тэжээлэйнь хэмдэ үбһэн, зелёнко, буйлуулагдаһан солоомо, кукурузын силос, турнепс, хартаабха, концентрат ородог юм. Таися басаган үнеэдээ нэгэ хэмдэ эдеэлүүлжэ, нэгэ хэмдэ һаажа гуримшууланхай. Энэнь ехэл һайн байна. Хэрбээ энэ гуримаа алдабал, үнеэдынь һүеэ татаадшье байхаяа ядадаггүй.

Тиигээд үнеэдые һааха үедөө дэлэнгыень угаадаг, нидхэрдэг, илангаяа һая тугаллаһан үнеэдэй дэлэнгые һүбэрхэй болгохо гэжэ оролдодог.

Теэд мүнөө һаалишан Таисиин оролдолго хэшээлынь дэмы талаар ошодоггүй, аша үрэеэ үгэнэ. Мүнөө ажахын жэлэй дүрбэ һарын туршада үнеэн бүриһөө 453 литр һү һаажа колхоз соогоо түрүүлээд, аймаг соогоо хоёрдохи һуури эзэлээд ябана. Гансахан январь һара соо үнеэн бүриһөө 173 литр һү һаагаа. Энэнь нёдондоной январь һарынхиһаа гурба дахин ехэ болоно.

Иигээд бүри ехые һаадаг болохол байха. Мүнөө 14 үнеэдэй 4-ниинь тугалланхай, һаядаа бэшэниинь тугаллажа захалха байна. Һаалишан Таися нютагай Советүүдтэ һунгаха үдэр—мартын 3 болотор үнеэн бүриһөө 650 литр һү һааха социалистическэ уялга абанхай.

Ажалдаа шалгарһан, бэрхэ һаалишан Таися Паршаковае нютагаархиниинь Хориин аймагай Хасууртайн сомоной Советэй депутадта кандидат болгон дэбжүүлхэдээ ехэ этигэл найдабари олгоо. Энэ найдабарие залуу һаалишанайнгаа харюулха байһанда эндэхи колхознигууд лаб этигэнэ.

Ц. Дандаров, манай корреспондент.

Шадабаритай хүтэлбэрилэгшэ

Паровоз хабсардаг цехын гол пролёдой дундуур хойно хойноһоо һубарилдан хабсаргагдажа байһан паровозуудай дэргэдэ набтархан сула бэетэй, хара хүхэ китель үмдэнхэй хүнэй хүдэлмэришэдтэй хөөрэлдэжэ, заабари үгэжэ ябахыень ходол харахат. «Энэ хэн гээшэб?» гэжэ захын хүдэлмэришэнһөө һурабалтнай:

— Манай цехын начальник Георгий Георгиевич Кладити — мэргэжэлтэй инженер, һайн эмхидхэлшэ, хүдэлмэришэдэй ойрын нүхэр юм. Кабинедһээ хүтэлбэрилжэ һуудаггүй, ажал хүдэлмэриингөө ябасые ходо шалгажа ябадаг заншалтай, хүдэлмэришэдтэ хүндэтэй хүн.

Георгий Георгиевич Кладити Сталинска областиин Жданов городто 1923 ондо түрэһэн байна. 1941 ондо арбадахи класс дүүргээд, немецко-фашистска булимтарагшадтай тэмсэхээ комсомол хүбүүн һайн дураараа фронт ошоо һэн. Кавказые, һүүлээрнь Севастополиие хамгаалгада хабаадалсажа, дайшалхы габьяа гаргаһанайнгаа түлөө хэдэн медальнуудаар шагнагданхай.

Дайнай һүүлээр Ростов-на-Дону городтохи түмэр замай инженернүүдэй институтда һуража, 1951 ондо дүүргэһэн байна. Тэндэ байхадаашье, һүүлээрнь Улан-Удэ ерээд паровоз хабсаралгын цехтэ мастераар хүдэлхэдөөшье бэлиггэй, бэрхэ мэргэжэлтэн байһанаа харуулаа.

Оролдосо үүсхэлтэй, мэргэжэл ехэтэй байһан тулада Георгий Георгиевич арматурна цехын начальнигай орлогшоор, уданшьегүй начальнигаар дэбжүүлэгдэһэн юм.

Шэнэ начальник цехын хүдэлмэри зүбөөр эмхидхэжэ, бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэн, үнгэрэгшэ жэлдэ һайн үрэ дүн туйлаа. 1956 оной һүүлэй кварталда энэ цех түсэбһөө гадуур 8 паровоз заһабарилаа. Шэнэ жэлэй гараһаар мүн лэ һайнаар ажаллана.

Тус цехын комсомолшууд, залуушуул, «8 часай туршада бүтээгдэдэг хүдэлмэри 7 час соо дүүргэе» гэһэн уряатайгаар ажаллажа, ехэхэн амжалта туйлана. Үйлэдбэриин түрүүшүүл олошорно, хүдэлмэриин өөрын үнэ химдаруулагдана.

Мүнөө жэлдэ түсэбһөө гадуур 5 паровоз заһабарилха, «ША» маркын паровоз һаяар заһабарилдаг болохо уялга паровоз хабсаралгын цехынхид абаад, эршэмтэйгээр тэмсэжэ байнад.

Энэ цехын хүдэлмэришэд, албахаагшад хамтынгаа суглаан дээрэ Георгий Георгиевич Кладитиие Железнодорожно райсоветэй депутадта кандидат болгон дэбжүүлээ. Һунгагшадайнгаа этигэл найдабарие, нүхэр Кладитиин харюулхань дамжаггүй.

А. Данилов.

Кударын аймагай Үлзытын сомоной Советэй депутадта кандидат Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Д. Т. Дайнзанов.

Курумканай аймсоветэй депутадта кандидат Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Е. А. Дученко.

Улан-Удын горсоветэй депутадта кандидат «Главунивермагай» оёдолой мастерскойн мастер С. Б. Тыпхерова.

Городской райсоветэй депутадта кандидат Бурмонноопсоюзай автобазын слесарь Л. А. Горштейн.

Хүдөөгэй врач

— «Хүндэтэ Вера Моисеевна! Хүндэ үбшэнөө аргалуулжа, хүнэй зэргэ болоһондоо, хүл дээрээ бодожо, хоёр таягаа хаяһандаа мойл хара нюдэнэйнгөө сэсэгы мэтэ Таниие һанажа, энэ бэшэгые бэшэжэ һуунаб. Танда аргалуулхаа ошоходоо хүл дээрээ ябадаггүй, хэбтэрын хүн байдаг бэлэйб. Хэзээшье энэ үбшэнһөө һалажа, нүхэдэйнгөө дунда хүхюун согтой, хүдэлмэри ажалаа хэжэ, алтан дэлхэй дээрээ элүүр энхэ ябаха бэлэйб гэжэ һанагша һэм.

Мүнөө танай оролдолгын ашаар элүүр һайн бэетэй болоод эхэ түрэл нютагтаа ерээд, хэдэг ажалаа хэжэ ябахадам ямаршье һайн, ямаршье жаргалтай гээшэб даа! Энээндэтнай үшөө, үшөө дахин гүнзэгы баясхалан хүргөөд амаршалгын бэшэг бэшэхэ гэхэдэм минии барагдашагүй баярые гэршэлмээр «сээжэнэй шэмэг, шэхэнэй хужар болохо» үгэнүүдшье олдожо үгэнэгүйл»

—гээд Тарбагатайн аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Василиса Ковалева өөрынгөө бэшэһэн ягаахан конверттэй бэшэг соо алтан номын үзэгые арба табааранъ холбожо бэшэһэн байгаа һэн.

Хэндэ энэ халуун дулаан үгэтэй бэшэг зорюулагдааб,—тэрэ хүн тухайнь хэдэн үгэ хэлэхэ хүсэл дуран хүрэнэ.

Нэгэдэхеэр — энэ хүн юрын советскэ хүнүүдэй нэгэн маанад шэнгил тушаалта ажалаа хэжэ байдаг, гэр бүлэтэй, үхибүүдтэй, эрдэм бэлигэйнгээ ашаар эмшэ мэргэжэлтэй болоһон — иимэл хүн танай урдаһаа хурса илдам нюдөөр хараад, сагаахан халаадаа нэмэринхэй байхал.

Хоёрдохёор—энэ хүн хорин долоон жэлдэ врачаар, тэрэнэйнгээ хорин табыень нэгэл газарта — Горячинскын хүдөөгэй больницада хүдэлһэн байха. Тэрэнэй нэрэнь Вера Моисеевна Бурштейн — 1904 ондо Улан-Удэдэ түрэһэн, бүхэли наһаараа арад зоной бэеын элүүрые хамгаалха хэрэгтэ ябаһан, мүнөөшье, хэды буурал толгойтой болобошье энэ ажалдаа ябаһаар — иимэл даа, тэрэ хүнэй намтарынь.

Юунэй түлөө, ямар үбшэнтэй байгаад, Василиса Ковалева иимэ үнэн сэдьхэлэй халуун үгэнүүдые холбожо, энэ юрын врачта бэшэг табиһан тухайнь манай хүндэтэ уншагшад асуухадаа болохо.

Теэд, гансашье Василиса Ковалева иимэ бэшэгүүдые Вера Моисеевнада эльгээдэг бэшэ, олохон лэ хүнүүд энэ врач тухай гүнзэгы баясхалантай үгэнүүдые хэлэдэг байха. Элдэб үбшэнһөө бэеэ аргалуулаад, элүүр энхэ болоод, эршэтэ ажалдаа бусажа ерэхэдээ, хэншье һаа, баярай далай боложо, аргалһан эмшэлһэн хүниие арюун һайханаар һанажа ябаха бэшэ аал!

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Василиса Ковалева хоёр жэлэй саада тээ яһанай үбшэнгөөр үбшэлжэ, ябажа шадахаяа болишоһон юм. Горячинскын халуун аршаанда энэ үбшэниие аргалуулдаг гэжэ дуулаад тэндэ ошоһон байгаа. Хоёр һара соо Вера Моисеевнагай һанхарал оролдолго доро байжа энэ үбшэнһөө һалаһан байна. Горячинскда ерэхэдээ ябажа шадахагүй ядуу тулюур хүн байһанаа, тэндэһээ бусахадаа хэмгүй ехэ золтой, һайн элүүр болоод түрэл нютагтаа ерээ һэн. Эхынгээ эдэгээд, енеэбхилһэн согтой янзаар гэртээ орожо ерэхэдэнь тэрэнэй үхибүүдынь «Эжымнай эдэгээд ерэбэ» гэжэ ямар ехээр баярлаа гээшэб! Инаг хайрата үхибүүдэйнгээ тойрожо, «Эжы..., эжы аа!» гэлдэн байһыень харахадаа Василиса Ковалева тэрэниие эдэгээһэн, хүндэ үбшэнһөө аршалһан Вера Моисеевнае һанан һанан байгаа һэн...

Мүнөө Вера Моисеевнагай нютагай Советэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдээд байхадань хүдөөгэй врачын хүндэтэ ажалда шэнэ амжалта хүсэе,— гэжэ Василиса Ковалеватай нэгэн доро хэлэхэ хүсэл түрэнэ.

Д. Цыденов.

РСФСР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ 1956 оной гүрэнэй түсэбые дүүргэлтын дүнгүүд тухай

РСФСР-эй Статистическэ Управлениин мэдээсэл

1956 ондо промышленность, хүдөө ажахы болон транспорт, капитальна барилгын ургалта, эд бараа наймаалха түсэб, хүдэлмэришэд болон албахаагшадай тоогой хубилалта ба ажалшадай культурна ургалта, тэдэнэй байра байдалай һайжаралга РСФСР-тэ иимэ тоо мэдээнүүдээр тодорхойлогдоно гэбэл:

I.

РСФСР-эй газар дээрэ байһан промышленность **валовой продукци** үйлэдбэрилхэ жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргэээ. РСФСР-эй тус тус министерствонүүд болон зурганууд промышленностиин валовой продукци үйлэдбэрилхэ жэлэйнгээ түсэбые иимээр дүүргээ:

	1956 ондо жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ процентээр
РСФСР-эй Саарһанай болон модо болбосоруулдаг промышленностиин министерство	100,3
РСФСР-эй Барилгын материалнуудай промышленностиин министерство	99,1
РСФСР-эй Текстильнэ промышленностиин министерство	101
РСФСР-эй Хүнгэн промышленностиин министерство	102
РСФСР-эй Эдеэ хоолой товарнуудай промышленностиин министерство	104
РСФСР-эй Хилээмэ болон талханай продуктнуудые үйлэдбэрилдэг министерство	100,5
РСФСР-эй Мяханай ба һүнэй продуктнуудай промышленностиин министерство	102
РСФСР-эй Нютагай промышленностиин министерство	100,5
РСФСР-эй Түлишын промышленностиин министерство	101
РСФСР-эй Гол мүрэнэй флодой министерствын промышленна предприятинууд	102
РСФСР-эй Автомобильна транспортын болон шоссейнэ харгын министерствын промышленна предприятинууд	109
РСФСР-эй Коммунальна ажахын министерствын промышленна предприятинууд	104
РСФСР-эй Культурын министерствын промышленна предприятинууд	107
РСФСР-эй Элүүрые хамгаалгын министерствын промышленна предприятинууд	110
Главмостройн промышленна предприятинууд	110
РСФСР-эй Олзоборилгын кооперации	100,8

1956 ондо РСФСР-эй ажалшад Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XX съездын шиидхэбэриие бэелүүлэн промышленна продукци үйлэдбэрилэн гаргаха ба тэрэниие саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэхэн амжалта туйлаа. Хүндэ промышленность ехээр хүгжөөгдэһэн ба ажалшадай хэрэглэдэг эд бараа үйлэдбэрилгэ дээшэлүүлэгдэһэн байна.

1955 онтой сасуулхада РСФСР-эй республиканска болон нютагай промышленностиин валовой продукци 1956 ондо 10 процентээр нэмээ. РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй мэдэлдэ байдаг промышленность жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргэһэн ба 1955 онтой сасуулхада валовой продукци үйлэдбэрилэн гаргалгые 8 процентээр нэмээһэн байна.

Ажахые эрхилхэ хэрэгтэ союзна республикануудай үүргые саашадаа дээшэлүүлхэ зорилгоор Парти, Правительство һүүлэй жэлнүүдтэ хэдэн хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлээ. Тиигэжэ 12 мянган промышленна предприятинууд союзна мэдэлтэй байһанаа, республикануудта үгтөө. Текстильнэ, загаһанай, мяханай, һүнэй консервын, талха таталгын, сахарай, архи, спирт нэрэлгын бүхы предприятинууд, тамхинай промышленность болон барилгын материалнуудай промышленна олохон томо предприятинууд, мүн модо болбосоруулдаг промышленность Союзнаһаа республикануудай мэдэлдэ үгтэһэн байна. Республикын газар дээрэ байдаг промышленна предприятинуудай бүтээдэг продукцида РСФСР-эй министерствонүүдэй болон зургануудай бүтээн гаргадаг продукциин бүхы хэмжээн 1953 ондо 24 процент байһан һаа, 1956 ондо 53 процент болоо.

Зарим министерствонүүд валовой продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө дүүргэһэн аад, нилээд олон янзын промышленна продукци үйлэдбэрилхэ даабаряа дүүргэбэгүй. РСФСР-эй Ой модоной промышленностиин министерство модо шэрэхэ түсэбөө, РСФСР-эй Загаһанай промышленностиин министерство загаһа бариха түсэбөө дүүргээгүй.

Материально-техническэ хангалгада, мүн тэрэшэлэн үйлэдбэриие түсэблэлгэдэ болон эмхидхэлгэдэ бии байһан дутагдалнууд промышленна олон предприятинуудай хүдэлмэридэ һаад ушаруулһан байна.

РСФСР-эй Саарһанай ба модо болбосоруулдаг промышленностиин министерствын, РСФСР-эй Түлишын промышленностиин министерствын нилээд олон предприятинууд хараалагдаһан жэлэйнгээ түсэбые дүүргэжэ шадаагүй.

II.

РСФСР дотор гол шухала промышленна продукци үйлэдбэрилгэ иимэ мэдээнүүдээр тодорхойлогдоно:

	1956 ондо үйлэдбэрилэгдэһэниинь	1955 онтой сасуулбал 1956 ондо процентээр
Шэрэм млн. тонноор	18,0	111
Булад млн. тонноор	28,6	107
Прокат млн. тонноор	21,9	106
Түмэрэй руда млн. тонноор	33,2	108
Нүүрһэн млн. тонноор	251	110
Нефть млн. тонноор	61,3	2124
Газ млрд. куб. м.	6,8	130
Электроэнерги млрд. квтч.	129	111
Минеральна үтэгжүүлгэ млн. тонноор	5,7	109
Кальцивированнэ содо мянган тонноор	787	114
Автомобильнууд мянган хэһэгээр	423	103
Роликово болон шарикова подшипнигууд млн. хэһэг	212	116
Тракторнууд мянган хэһэг	90,7	103
Таряа хуряадаг комбайн мянган хэһэг	82	170
Магистральна электровозууд	216	111
Магистральна ашаанай вагонууд мянган хэһэг	21	138
Цемент млн. тонноор	16	110
Түмэр бетонно конструкци ба детальнууд млн. куб. м.	5,4	150
Элдэб зүйлэй часынууд млн. хэһэг	21,2	114
Фотоаппарадууд мянган хэһэг	974	116
Оёдолой машинанууд млн. хэһэг	1,8	118
Мотоциклнууд мянган хэһэг	255	121
Велосипедүүд млн. хэһэг	1,6	105
Холодильнигууд мянган хэһэг	186	134
Хубсаһа угаадаг машинанууд мянган хэһэг	147	235
Пылесосууд мянган хэһэг	90,3	116

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй мэдэлдэ байдаг промышленность гол шухала продукци иимэ хэмжээтэйгээр бүтээн гаргаа:

	1956 ондо үйлэдбэрилэгдэһэниинь	1955 онтой сасуулбал 1956 ондо процентээр
Зөөлэн кровли млн. кв. м.	281	107
Сонхын шэл млн. кв. м.	61	105
Хирпиисэ млрд. хэһэг	8,0	105
Металл болбосоруулдаг промышленностиин хэрэглэдэг зэр зэмсэг млн. түхэриг	155	116
Хлопчатобумажна бүд млрд. м.	4,8	91
лён бүд млн. м.	324	126
Ноохон бүд млн. м.	221	106
Торгон бүд млн. м.	645	151
РСФСР-эй Хүнгэн ба текстильнэ промышленностиин министерствын тюль-гардинна зүйлнүүд млн. м.	103	118
Элдэб оймһонууд млн. паар	391	103
Дотор ба гадар хубсаһан млн. хэһэг	202	97
Оёдолой зүйлнүүд млрд. түхэриг	35,3	110
Гутал млн. паар	196	103
Зуруул млн. хайрсаг	9,6	100,1
Мебель млрд. түхэриг	2,6	107
Пианино болон рояльнууд мянган хэһэг	25,1	138
Гармонинууд, баянууд ба аккордеонууд мянган хэһэг	682	116
Металлическа амһартанууд мянган тонноор	86,9	93
Шаажан амһартанууд млн. түхэриг	418	120
РСФСР-эй Мяханай ба һүнэй продуктнуудай промышленностиин министерствын мяха үйлэдбэрилгэ мянган тонноор	1309	102
РСФСР-эй Мяханай ба һүнэй продуктнуудай промышленностиин министерствын колбасна зүйл үйлэдбэрилгэ мянган тонноор	517	105
РСФСР-эй Загаһанай промышленностиин министерствын загаһа барилга мянган тонноор	2162	104
РСФСР-эй Мяханай ба һүнэй промышленностиин министерствын малай тоһо үйлэдбэрилгэ мянган тонноор	280	117
Сахар-песок мянган тонноор	839	118
Кондитерска зүйлнүүд мянган тонноор	969	113
РСФСР-эй Мяханай ба һүнэй продуктнуудай промышленностиин министерствын һүнэй продукци үйлэдбэрилгэ млн. тонноор	2,9	147
РСФСР-эй Эдеэ хоолой товарнуудай промышленностиин министерствын ургамалай тоһо үйлэдбэрилгэ мянган тонноор	680	140
Маргарин мянган тонноор	261	109
Консервэ млрд. банкаар	1,7	110
РСФСР-эй Эдеэ хоолой товарнуудай промышленностиин министерствын виноградна архи нэрэлгэ млн. дкл.	8,8	118
Шампанска млн. бутылкаар	10,4	104
Сай мянган тонноор	22,5	116
Папиросууд болон сигаретэнүүд млрд. хэһэг	108	103
Мылэ мянган тонноор	901	120

РСФСР-эй Хүнгэн ба текстильнэ промышленностиин предприятинуудта үйлэдбэрилэн гаргадаг зүйлнүүдэй шанарынь ба ассортиментнь нилээд һайжараа. Илангаяа камвольно, нимгэн сэмбэ, сэбэр ноохон, лён бүд, костюмууд болон платиин, лёноор нэхэгдэһэн үргэн сагаан полотнонуудые, капроноор нэхэгдэһэн платье, блузкануудай торгон бүд, «капрон» гэжэ утаһаар хэгдэһэн элдэб оймһоной зүйлнүүдые, модельнэ, мүн гоё һайханаар гутал үйлэдбэрилэн гаргалга ехэ болоо. Тиихэдэ РСФСР-эй Текстильнэ промышленностиин министерство нэгэдэхи сортын хлопчатобумажна, лён, торгон бүдүүдые нэхэхэ даабаряа дүүргэбэгүй. РСФСР-эй Хүнгэн промышленностиин министерство нэгэдэхи сортын дотор хубсаһанай бүд багаар үйлэдбэрилөө. Тэрэшэлэн нютагай болон кооперативна промышленностиин предприятинууд үргэн хэрэглэлэй эд товарнуудые муу шанартайгаар гаргаһан, хуушарһан түхэлэй, муу фасонтой зүйлнүүдые гаргаһан байгаа. Эдэ үйлэдбэрилһэн зүйлнүүдынь ажалшадай эрилтые гүйсэд хангажа шадаагүй.

Ехэ бүтээсэтэй шэнэ машинануудые нэбтэрүүлэн ашаглаһанай, ажал хүдэлмэреэ автоматизацилан оньһожоруулһанай ашаар, тэрэшэлэн түхеэрэлгэ шэнэдхэһэнэй ашаар, РСФСР-эй министерствонүүдэй предприятинууд промышленна продукциие улам ехээр бүтээн гаргадаг болоһон байна. РСФСР-эй Текстильнэ промышленностиин министерствын предприятинуудта ноохо ээрэдэг оньһожоруулагдаһан шэнэ станогууд, хлопчатобумажна промышленностьда—шэнэ, бүтээсэ ехэтэй бүд нэхэдэг машинанууд нэбтэрүүлэгдээ. РСФСР-эй Хүнгэн промышленностиин министерствын трикотажна промышленностьда эхэнэрнүүдэй нимгэн оймһо гаргаха шэнэ автомат, гутал оёдог промышленностьда оньһожоруулагдаһан поточно лини болон конвейернүүд нэбтэрүүлэгдэжэ үргэлжэлөө.

1956 ондо РСФСР-эй мяханай болон һүнэй продуктнуудай промышленностиин предприятинуудта шубуу, мал үүсэлдэг, мүн һүнэй тоһо үйлэдбэрилдэг конвейернэ лининүүд, бутылка соо һү эюулэн гаргаха шэнэ автоматическа лини нэбтэрүүлэгдэжэ үргэлжэлһэн байна.

РСФСР-эй Загаһанай промышленностиин министерствын олзоборилгын флодто загаһа баридаг хүсэ ехэтэй, бүхы зэр зэмсэгээр дүүрэн хангагдаһан шэнэ траулернууд нэбтэрүүлэгдээ. Загаһа барилга дээрэ шэнэ техникэ, түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлһэнэй, загаһа баридаг судануудай ажалай гуримшуулагдаһанай ашаар далайда гаража загаһа барилга үргэдхэгдөө.

Гэхэтэй хамта, промышленностиин хэдэ хэдэн һалбаринуудта ажалай эмхидхэлэй технологическа процессүүдэй муугаар ашаглагдаһанһаа боложо, үйлэдбэриин хүсэн үшөөл һулаар хэрэглэгдээ. Ой модоной промышленностьда модо ашаха, буулгаха машинанууд болон механизмууд хүсэдөөр ашаглагдаагүй. Модо хюрөөдэлгын түхеэрэлгэнүүдэй һайнаар ашаглагдаагүйһөө боложо, даабарита түсэб дүүргэгдээгүй байшоо.

РСФСР-эй республиканска, нютагай промышленностиин предприятинууд продукциин өөрынь үные химдаруулха түсэбөө 1956 ондо дүүргээ. Промышленна продукциин өөрынь үнэ 1956 онойхидо орходоо, даб дээрэхи мэдээнэй ёһоор, 1,3 процентээр химдараа. Тиихэдээ хүдөө ажахын зарим түүхэй эдүүдые тушаалгын, худалдалгын сэнгэй 1956 ондо дээшэлүүлэгдэһэниинь хараада абталсана. РСФСР-эй Ой модоной промышленностиин министерство, РСФСР-эй Барилгын материалнуудай промышленностиин министерство, РСФСР-эй Загаһанай промышленностиин министерство продукциин өөрынь үные химдаруулха 1956 онойнгоо түсэбые дүүргээгүй.

РСФСР-эй Барилгын материалнуудай промышленностиин министерствын предприятинуудта голодоһон ехээр гаргагдаа. РСФСР-эй Текстильнэ промышленностиин министерствын, РСФСР-эй Хүнгэн промышленностиин министерствын, РСФСР-эй Эдеэ хоолой зүйлнүүдые гаргадаг промышленностиин министерствын предприятинуудта элдэб үлүү гаргаша хэгдээ.

III.

РСФСР-эй хүдөө ажахы 1956 ондо саашадаа хүгжөөгдэжэ үргэлжэлөө. РСФСР-тэхи хүдөө ажахын бүхы культурануудай тарилгын талмай 1956 ондо 114 миллионһоо дээшэ гектар болоо. Тарилгын талмай 1955 онтой сасуулбал 1,9 миллион гектараар, 1953 онтой сасуулбал—17,3 миллион гектараар ехэ болоһон байна. Ороохото культурануудай тарилгын талмай 1953 онтой сасуулбал 7,6 миллион гектараар ехэ болоо, ороохото культурануудай шухала зүйл, болохо шэниисэ тарилгын талмай—6,1 миллион гектараар үргэдхэгдөө.

Буурсагтайгаар хуряахаар таригдадаг кукурузын талмай һүүлэй гурбан жэлэй турша соо дүрбэ дахин шахуу үргэдхэгдөө.

Лён-долгунец тарилгын талмай 0,8 миллион гектарһаа 1,2 миллион гектар хүрэтэр үргэдхэгдөө. Хартаабха, овощь, бахчева культурануудые тарилгын талмай 780 мянган гектараар ехэ болоһон байна.

Республикын колхозууд болон совхозууд һүүлэй гурбан жэлэй турша соо 15 миллион шахуу гектар шэнэ ба боро газар ашаглаа, тиигэжэ нилээд ехэ хэмжээнэй ороохо таряа хуряажа абадаг болоо.

Ороохото культуранууд 1955 онойхидо орходоо 1956 ондо 21 процентээр ехэ абтаа.

РСФСР-эй территори дээрэ шэнэ ба боро газар ашаглаһан областьнуудай, хизаарнууд болон автономно республикануудай колхозууд болон совхозууд ороохото культурануудые абалгаяа 1953 онтой сасуулбал 1956 ондо 87 процентээр ехэ болгоо.

РСФСР-эй Совхозуудай министерствын совхозууд 1956 ондо 15,5 миллион гектарта хүдөө ажахын элдэб культурануудые тариһан, тэрэ тоодо 9,9 миллион гектарта ороохото культурануудые тариһан байна. РСФСР-эй совхозууд һүүлшын 3 жэлэй турша соо тарилгынгаа талмайе 1,5 дахин, ороохото культурануудые тарилгын талмайе хоёр дахин ехэ болгоо.

РСФСР-эй совхозууд 1953 онойхидо орходоо 1956 ондо хоёр дахин ехэ ороохо таряа хуряажа абаа, шэнэ ба боро газар ашаглажа байһан совхозууд 2,5 дахин ехэ ороохо таряа ургуулаа.

Лён, наран сэсэг, сахарна свёкло, хартаабха болон овощь 1955 онойхидо орходоо 1956 ондо ехээр хуряагдаа.

Силос дарахын, тэрэшэлэн ... гоон зандань эдюулхын зорил... кукурузын таригдадаг болоһон... хойшо колхозууд болон совхоз... дай ниитын мал шэмэтэ тэжээл... нилээд ехээр хангагдадаг боло... байна.

Машинно-тракторна станцину... 1956 ондо 13 миллион гекта... ороохото культурануудые амяарл... хуряагаа. Энэнь комбайнаар ... ряагдаһан бүхы ороохото куль... рануудай 23 процентнь боло... Ороохото культурануудай амя... лан хуряагдадаг болоһоной аша... ороохо таряанай хоролто гээлт... бага болоһон, түргэн хуряагда... болоһон байна.

Зарим колхозууд, МТС-үүд бо... совхозууд лён-долгунецые, коноп... наран сэсэг, сахарна свёкло, х... таабха болон овощиие зүбөөр ... ряажа шадангүй, хуряалгые ех... унжагайруулаа. Тиигэжэ эдэ ку... турануудые гээлтэ хоролтодо ех... оруулаа.

РСФСР-эй колхозууд болон со... хозуудта, колхознигууд, хүдэлмэр... шэд болон албахаагшадта бии б... һан ашаг шэмэтэ малай тоо т... гойнь 1955 оной октябриин 1-т... сасуулбал 1956 оной октябриин ... дэ иимээр олошороо (миллион т... гойгоор):

	1955 ондо	1956 ондо	1955 онтой сасуулбал 1956 ондо
Эбэртэ бодо мал	35,6	37,4	105
Тэрэ тоодо үнеэд	15,7	16,5	105
Гахай	27,8	30,1	108
Хонид	64,8	67,2	104

Һүүлшын гурбан жэлэй турша соо—1953 оной октябриин 1-һээ 1956 оной октябриин 1 хүрэтэр—элдэб ажахынуудтахи эбэртэ бодо малай тоо 13 процентээр олошороо, үнеэд болон гахайнуудай тоо—19 процентээр, хонидой тоо—17 процентээр олошорһон байна. Колхозууд энэ үе соо үнеэд болон гахайнуудай тоое 21 процентээр олошоруулаа. Колхозуудтахи хонидой тоо олошороогүй. Совхозуудтахи үнеэдэй тоо 30 процентээр, гахайнуудай тоо—36 процентээр олошороо. Хонидой тоо нэгэ бага хороо. Арад зоной хубиин мэдэлдэ байһан шэмэтэ бүхы малай тоо олошорһон байна.

Малай продуктнууд—һүн, мяхан, үндэгэн 1955 онойхидо орходоо 1956 ондо ехээр абтадаг болоо. Һүүлэй гурбан жэлэй турша соо һү һаалга 31 процентээр ехэ болоһон байна. Мяха, үндэгэ абалга, ноохо хайшалалга удаанаар дээшэлээ. Һүүлшын гурбан жэлэй турша соо мяха абалга 10 процентээр, үндэгэ—18 процентээр, ноохо хайшалалга—16 процентээр ехэ болоо. Тиихэдээ колхозууд мяха абалгаяа 12 процентээр, тэрэ тоодо гахайн мяха абалгаяа 22 процентээр, һү һаалгаяа—1,9 дахин, ноохо хайшалалгаяа 5 процентээр ехэ болгоо. Колхозуудта үндэгэ абалгань зарим тэды бага болоо.

Шэмэтэ тэжээлэй ехэ болоһоной ашаар колхозууд болон совхозуудта үнеэдэй һүн ехээр дээшэлээ. Колхозууд 1952—1953 оной ажахын жэлэйхидэ орходоо 1955—1956 оной ажахын жэлдэ үнеэн бүриһөө һү абалгаяа дунда зэргээр 60 процентээр дээшэлүүлээ.

Товарна продукциин ехээр абтадаг болоһоной, хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ тушаалгын, худалдалгын сэнгэй дээшэлһэнэй ашаар колхозуудай мүнгэн олзонь 1955 онойхидо орходоо 1956 ондо, даб дээрэхи мэдээнэй ёһоор, 20 процентээр ехэ болоо.

Хүдөө ажахын продуктнууд гүрэндэ ехээр тушаагдадаг, худалдагдадаг болоһон байна.

Ороохо таряа, хартаабха, овощь, наран, сэсэг, лён-долгунецэй үрэһэ, һү, жэжэ арһануудые гүрэндэ тушааха, худалдаха түсэб болзорһоо урид дүүргэгдээ. Гүрэндэ мяха т... шааха, худалдаха түсэб мүн ... дүүргэгдээ.

1955 онойхидо орходоо 1956 о... до ороохо таряа 549 миллион п... дээр, хартаабха—2 миллион ... мянган тонноор, сахарна свёкло—... миллион 91 мянган тонноор, овощ... —77 мянган тонноор, һү—2,1 ми... лион тонноор, мяха—169 мянг... тонноор, үндэгэ—157 миллионо... ехэ тушаагдаһан, худалдагда... байна.

Үндэгэ, ноохо, ангай арһа, сах... на свёкло, үбһэ, олон жэлэй, м... нэгэ жэлэй ногоонуудай үрэһэ, т... хи, мохоорхо тушааха, худалда... түсэб дүүргэгдээгүй. Лён тари... РСФСР-эй хэдэ хэдэн област... нууд 1955 онойхидо орходоо ба... лён тушаагаа.

РСФСР-эй Совхозуудай мини... стерствын машинно-тракторна ста... цинууд болон совхозууд 1956 онд... 106,1 мянган шэнэ тракт... (15 хүсэтэйдэ оруулхада), 36 м... га гаран таряанай комба... силоснэ культуранууд болон кукур... за хуряаха 21 мянган комбайн, 1... мянган подборщик, 50 мянг... хедер, 95 мянган лафет, 14 мянг... ашаанай автомобиль, 57 мянга г... ран тракторна плуг, 74 мянган тра... торна сеялкэ, 64 мянган трактор... культиватор, тэрэшэлэн хүдөө аж... хын бусадшье машинануудые оло... абаа.

Машинно-тракторна станцину... 1955 онойхидо орходоо 1956 онд... колхозуудта нилээд ехэ хэмжээн... ажал бүтээгээ. Гэбэшье, трактор... хүдэлмэриин түсэб, тэрэшэлэн ко... хозуудтай батальһан договоры... дүүргэгдээгүй. Хартаабха, лён х... ряалгые механизацилха түсэб ила... гаяа хангалтагүйгөөр дүүргэгдэж... байна. Колхозуудай малай ферм... нүүдтэхи ажал ехэтэй хүдэлмэр... илангаяа удаанаар механизацил... дана.

Олохон МТС-үүд бии байгаа тех... никэеэ муугаар ашаглажа, хүдө... ажахын машинануудые миин бай... гаа.

Химическэ промышленность 195... онойхидо орходоо 1956 онд... РСФСР-эй колхозуудта минеральн... элдэб үтэгжүүлгэнүүдые 10 проце... ехээр үгөө. Тэрэ тоодо: азотно үт... жүүлгэнүүдые—15 процент, фо... фатна үтэгжүүлгэнүүдые—11 про... цент ехээр үгөө.

IV.

РСФСР-эй түмэр замуудта сүүдхэдээ дунда зэргээр ашаа тээлгэ 1955 онойхидо орходоо 1956 ондо 5 процентээр ехэ болоо. Гол мүрэнүүдээр ашаа шэрэлгын эрьесэ 1955 онойхитой сасуулбал 1956 ондо 5 процентээр, ашаа шэрэлгэ 7 процентээр ехэ болоһон байна. Гэхэ зуура, РСФСР-эй Гол мүрэнэй флодой министерство ашаанай эрьесын 1956 оной түсэбые 97 процентээр, ашаа шэрэлгын түсэбые 99,3 процентээр дүүргээ. Хэдэ хэдэн шухала ашаануудые, тэрэ тоодо нефть, нефтиин зүйлнүүдые ш... рэхэ түсэб, суднануудаар модо ш... рэхэ түсэб, руда, металл, цемен... дабһа, ороохо таряа, загаһа, заг... һанай зүйлнүүдые шэрэхэ түсэ... дүүргэгдээгүй.

РСФСР-эй гол мүрэнэй транспор... 1956 ондо шэнэ суднануудые нэм... жэ абаа, дизельнэ флод үргэдхэ... дөө. Гол мүрэнэй транспортые тех... ническэ талаарнь һайнаар хангаха... портнуудые механизацилха туша... хэмжээ абтаа.

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта)

РСФСР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ 1956 оной гүрэнэй түсэбые дүүргэлтын дүнгүүд тухай

РСФСР-эй Статистическэ Управлениин мэдээсэл

(Түгэсхэл)

...ол мүрэнэй транспортын ашаа ...лгэнь 1955 онойхитой сасуул... 1956 ондо 3 процентээр, буксир... флодой ашаа шэрэлгэнь—3 про...тээр, баржануудаар ашаа ...элгэнь 10 процент дээшэлээ. ...э зуура, флодые ашаглаха түсэб... даалгабари дүүргэгдээгүй.

...СФСР-эй Автомобильна тран...ртын, шоссейнэ харгынуудай ...истерствын автомобильна тран...ртаар ашаа шэрэлгэ 1955 оной...о орходоо 1956 ондо 20 процен...эр, пассажирнуудые автобусуу...ар шэрэлгэ 18 процентээр ехэ ...оо.

...СФСР-эй Автомобильна тран...ртын, шоссейнэ харгынуудай ...истерствын автомобильна парк ...ашаа тээдэг автомобильнуудые 1956 ондо олоор абаа. Автомобильна ажахынуудтахи заһабарилгын, хангалгын базанууд нэгэ бага олошороо.

Гэхэ зуура, РСФСР-эй Автомобильна транспортын, шоссейнэ харгынуудай министерство машинануудые олоорнь миин байлгана, хооһоор гүйлгэнэ. Энээн дээрэһээ боложо, ашаа шэрэхэ жэлэй түсэб, тэрэшэлэн пассажирнуудые автобусуудаар шэрэхэ түсэб дүүргэгдээгүй.

Автомобильна харгынуудые капитальнаар заһабарилга 1955 онойхидо орходоо 1956 ондо 15 процентээр дээшэлээ. Харгые капитальнаар, дунда зэргээр заһабарилха жэлэй түсэб 109 процент дүүргэгдээ. Шэнэ ба боро газарнуудта харгы заһабарилха түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ.

V.

...СФСРэй территори дээрэхи гү...эй, кооперативна организаци...д (колхозуудые оруулалсангүй...р) 1955 онойхидо орходоо 1956 ...о капитальна барилгануудта 124 ...лиард түхэриг мүнгэ гаргаша... Энэнь 1955 онойхидо орходоо ...процентээр ехэ болоно. Колхо...д капитальна барилгада мүн лэ ...мүнгэн зөөри гаргашалһан бай...

...апитальна барилгануудта мүн...гаргаха 1956 оной гүрэнэй тү... РСФСР дотор 95 процент ...ргэгдээ. РСФСР-эй министерст...үүд болон ведомствонүүд капи...льна барилгануудта мүнгэ гарга... түсэбөө 96 процентээр дүүргээ.

...956 оной турша соо РСФСР-тэ ...энэй 500 гаран промышленна ...дприятинууд баригдаа. Элек...останцинуудые ашаглалгада ...улха түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. ...йбышевска, Камска, Иркутска, ...н бусад гидроэлектростанцинуу...й шэнэ агрегадууд ашаглалгада ...өө. Горьковско ГЭС проектын... хүсэндэ оруулагдаа. Куйбышев... Москва хүрэтэр татагдаһан ехэ ...ттой электродамжуулга ашаг...гада үгтэбэ. Братска, Сталин...дска, Новосибирскэ гидроэлек...станцинуудые бариха тушаа ехэ ...ал хэгдээ.

...таврополиһоо Москва хүрэтэр ...агдажа байгаа газопроводой тү...шын ээлжээнь жэлһээ урид ...аглалгада үгтэбэ. Энэ газопро...ой утань 1,3 мянган километр, ...лойнь бүдүүн 720 миллиметр ...ха юм.

...Шэрэм, булад, кокс гаргаха шэ... шэнэ предприятинууд 1956 ондо ...аглалгада үгтөө. Хабсаргагдамал ...эр бетон зүйлнүүдые, деталь...үдые, мүн барилгын элдэб мате...алнуудые үйлэдбэрилхэ шэнэ ...дприятинууд баригдаа.

...Хэдэ хэдэн министерствонүүд предприятинуудые бариха түсэбөө дүүргээгүй. СССР-эй Барилгын материалнуудай промышленностиин министерство РСФСР-эй территори дээрэ хамта дээрээ 2,5 миллион тонно цемент үйлэдбэрилхэ заводые ашаглалгада үгөөгүй, РСФСР-эй Барилгын материалнуудай промышленностиин министерство, РСФСР-эй Эдеэ хоолой зүйлнүүдые гаргадаг промышленностиин министерство, РСФСР-эй Загаһанай промышленностиин министерство, РСФСР-эй Нютагай промышленностиин министерство предприятинуудые ашаглалгада оруулха түсэбөө дүүргээгүй.

Гүрэнэй предприятинууд, эмхи зургаанууд, нютагай Советүүд, тэрэшэлэн городой ажалшад өөрынгөө, мүн гүрэнэй зөөреэр хамта дээрээ 24 миллион квадратна метр талмайтай гэр байра баряа. Гадна, колхознигууд, хүдөөгэй интеллигенци 1956 ондо 350 мянган гэр баряа. Гэхэ зуура, министерствонүүд болон ведомствонүүд гэр байра бариха түсэбөө дүүргээгүй. Хамта дээрээ 1 миллион гаран квадратна метр талмайтай гэр байра түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо дутуугаар ашаглалгада үгтөө.

Үнгэрэгшэ жэлдэ РСФСР-эй территори дээрэ 300 мянга гаран һурагшадай һураха һургуулинууд, 11 мянга гаран хүнэй багтаха больницанууд баригдаа. Культурно-ажаһуудалай бусадшье барилгануудые—хүүгэдэй садууд болон яслинуудые, кинотеатрнууд, клубууд, спортивна барилгануудые бариха тушаа ехэ ажал хэгдээ.

РСФСР-эй министерствонүүд болон ведомствонүүдэй подрядна организацинууд барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин түсэбые иигэжэ дүүргээ гэбэл:

	1956 ондо барилга-хабсаралгын иимэ ажал хэгдээ (миллиард түхэригөөр)	1956 оной түсэбэй дүүргэлтэ процентээр	1955 онойхидо орходоо 1956 ондо процентээр
РСФСР-эй министерствонүүд болон ведомствонүүдэй бүхы подрядна организацинуудта	10,4	94	113
тэрэ тоодо:			
Городской, хүдөөгэй барилгын министерство	3,6	96	127
Главмосстрой	3,3	102	109

...Барилгын организацинууд барил...-хабсаралгын хүдэлмэриин үнэые ...55 онойхидо орходоо 1956 ...до бүхы дээрэнь химдаруулаа. ...хэ зуура, барилгын үнэнь үшөөл ...э байна, илангаяа гэр байра ба...лгын үнэнь ехэ байһаар. Зөөри ...шэ олохон барилгануудаар тара...а, барилгын болзор удааруулаг...на. Энээнтэй дашарамдуулагдан ...едприятинуудые ашаглалгада ...уулха түсэб саг соогоо дүүргэгдэ...гүй. Барилгын үнэнь дээшэлнэ, ...хэ ажалынь ехэ болоно.

...1956 ондо СССР дотор гүрэнэй ...кооперативна худалдаа наймаа...аар дамжуулагдан, 347,8 мил...иард түхэригэй юумэн худалдаг...аһан байна. Энэнь 1955 онойхидо ...орходоо сасуулагдамал сэнгээр 7,4 ...роцентээр ехэ. Тиихэтэй хамта, ...үдөөдэ худалдаа наймаан илан...гаяа ехээр хэгдээ. Хүдөө нютагууд...а наймаа хэдэг эд хэрэглэгшэдэй ...коопераци жэлэй турша дотор са...суулагдамал сэнгээр 9 процент ехэ ...э бараа худалдаба.

...Худалдаа наймаанай олон пред...приятинууд союзна мэдэлтэй бай...һанаа, арадай ажахын бусад һал...баринуудай организацинуудтал ад...и республиканууд та үгтэбэ. Иигэжэ ...СССР дотор хэгдэһэн бүхы худал...даа наймаанда республиканска бо...лон нютагай худалдаа наймаа...най организацинууд 1953 онойхидо ...орходоо 20 процентээр ехэ юумэ ...1956 ондо худалдаа.

...Эдеэ хоолой болон промышлен...на эд бараан 1955 онойхидо орхо...доо 1956 ондо арад зондо ...иимэ ехээр худалдагдаа: мяхан, колбаса болон мяханай бусад зүйлнүүд—8 процент, загаһан, сельдь болон загаһанай бусад зүйлнүүд—5 процент, малай тоһон—23 процент, ургамалай тоһон—19 процент, һүн болон һүнэй зүйлнүүд—50 процент, сыр—6 процент, үндэгэн—14 процент, сахар—17 процент, кондитерска хэрэгсэлнүүд—4 процент, хилгааһан бүд — 30 процент, торгон бүд—22 процент, лёноор нэхэһэн бүд—43 процент, гадар, дотор хубсаһан—9 процент, трикотажна хэрэгсэлнүүд—15 процент, оймһон—8 процент, арһан гутал—15 процент, резинэ гутал—6 процент, мылэ—8 процент, мебель—12 процент, керосин—17 процент ехээр худалдагдаһан байна.

Мүн телевизорнүүд, часынууд, фотоаппарадууд, оёдолой машинанууд, юумэ угаадаг машинанууд, гэр байрын холодильнигууд, велосипедүүд, мотоциклнууд болон культурно-ажаһуудалай бусад товарнууд хүн зондо улам олоор худалдагдаа. Тэрэшэлэн ажахыда хэрэглэгдэдэг эд бараан—шифер, сонхын шэл, ашаанай автомобильнууд хүн зондо, колхозуудта мүн лэ ехээр худалдагдаа.

Нютагай зүйлнүүдээр үйлэдбэрилһэн эдеэ хоол болон промышленна эд бараан 1956 ондо худалдаанда урданайхиһаа ехээр гаргагдадаг болоо. Гүрэнэй бэлэдхэлдэ һү тушааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэнэй түлөө 1956 ондо нютагай зониие хангаха хэрэгтэ 400 мянга гаран тонно һүн, һүнэй зүйлнүүд үлөөгдөө.

Колхозой дэлгүүрнүүд дээрэ худалдагдадаг хүдөө ажахын бүхы продуктнуудай сэн 1955 онойхидо орходоо 1956 ондо дунда зэргээр 8 процентээр химдараа. Тиихэдэ хилээмэнэй, мүн талханай бусад зүйлнүүдэй сэн 15 процентээр, хартаабхын—14 процентээр, овощиин—15 процентээр, ургамалай тоһоной — 27 процентээр, мяханай зүйлнүүдэй 11 процентээр, һүнэй—17 процентээр, малай тоһоной—22 процентээр, үндэгэнэй сэн—7 процентээр химдарһан байна.

РСФСР-эй арадай ажахыда хүдэлдэг хүдэлмэришэд болон албахаагшадай тоо жэлэй турша соо 1 миллион гаран хүнөөр олон болоо. Хэдэн промышленна предприятинууд болон тус тус организацинууд союзна мэдэлтэй байһанаа, республикануудта үгтэһэн, мүн олзоборилгын кооперациин хэдэн предприятинууд гүрэнэй промышленностьда хабаатай болоһон, тэрэшэлэн үйлэдбэри улам ехээр ургаһан байна. Эдэ бүгэдын ашаар 1956 оной эсэстэ республиканска мэдэлтэй ажахынуудта хүдэлдэг хүдэлмэришэд болон албахаагшадай тоо 17 миллион хахад тухай хүн болобо. 1955 ондо 14,4 миллион хүн байһан юм.

Техническэ училищинуудые, ремесленнэ, түмэр замай, горнопромышленна училищинуудые, фабрично-заводской һуралсалай һургуулинуудые, барилгын болон горнопромышленна һургуулинуудые, хүдөө ажахые механизацилха училищинуудые 420 мянга гаран мэргэжэлтэй залуу хүдэлмэрилэгшэд дүүргэжэ, промышленностьда, барилгада, транспортда болон хүдөө ажахыда хүдэлмэрилхөөр эльгээгдээ. Тэдэнэй 160 мянган механизаторынь хүдөө ажахыда эльгээгдэһэн байна.

Хүдэлмэрилдэг газартань курсанууд болон һургуулинуудые эмхидхэжэ 5 миллион хүдэлмэришэд, албахаагшадые һургажа, тэдэнэй мэргэжэлынь дээшэлүүлэгдээ.

РСФСР-эй республиканска болон нютагай ажахынуудта 1956 ондо үнгэрэгшэ жэлэй энэ үетэй сасуулбал промышленностьда ажалай бүтээсэ 6 процентээр, барилгада 11 процентээр дээшэлээ. РСФСР-эй Барилгын материалнуудай промышленностиин министерство, РСФСР-эй Ой модоной промышленностиин министерствын фабрично-заводской промышленность, РСФСР-эй Текстильнэ промышленностиин министерство, РСФСР-эй Мяханай, һүнэй продуктнуудай промышленностиин министерство ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар 1956 ондо хараалагдаһан түсэбые дүүргээгүй.

РСФСР-тэ, бүхы Советскэ Союз доторхидол адли арадай ажана байдал һайжаржа, культурна хэмжээниинь 1956 ондо улам дээшэлээ.

Арадай байдалые һайжаруулха зорилгоор Коммунистическэ парти болон Советскэ правительство 1956 ондо хэдэн хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлээ. Национальна олзо доходой дээшэлһэнэй ашаар хүдэлмэришэдэй, албахаагшадай болон таряашадай олзонь ехэ болоо.

1956 оной октябриин 1-һээ эхилэн, 8 миллион гаран хүндэ үгтэдэг гүрэнэй пенси ехэ болгогдожо, 700 мянга тухай хүндэ пенси түрүүшынхеэ үгтэдэг болобо. Ганса бэе, мүн олон хүүгэдтэй эхэнэрнүүдтэ 3 миллиард гаран түхэриг тэдхэмжын мүнгэн 1956 ондо түлэгдөө.

Ажалшадые культурно-ажаһуудалай талаар хангаха хэрэгтэ гаргашалдаг гүрэнэй гараша үнгэрэгшэ жэлдэ улам ехэ болоо.

Хүдэлмэришэдэй, албахаагшадай болон таряашадай олзо доход ехээр олодог болоһонтой дашарамдуулан 1956 ондо нөөсэлгын кассануудта 6,5 миллиард түхэригөөр ехэ мүнгэн хаагдаһан байна. Энэнь 1955 онойхидо орходоо хоёр дахин шахуу ехэ байна.

Дунда, долоон жэлэй һургуулинууд, тэдээндэ һурадаг һурагшадай тоо 1956 ондо олошороо. Гэбэшье, 1956—1957 оной һуралсалай жэлдэ шэнэ һургуулинуудые нээхэ түсэб нэгэ бага дүүргэгдээгүй. 1955 онойхидо орходоо үнгэрэгшэ жэлдэ 100 мянга гаран хүнөөр олон һурагшад арбадахи классые дүүргэв. 1956 оной эсэстэ 185 интернат-һургуулинууд байгуулагдажа, тэдээндэ 37,8 мянган һурагшад һураа.

Дээдэ һургуулинуудта (заочно һургуулинуудые оруулалсахада) 1956 ондо 1,2 миллион хүн гэхэ гү, али 1955 онойхидо орходоо 50 мянган хүнөөр олон һурагшад һураба. Тусхай мэргэжэлтэй дунда һургуулинуудта 1956 ондо 1.2 миллион хүн һураа. Энэнь 1955 онойхидо орходоо 19 мянган хүнөөр олон. Дээдэ болон тусхай мэргэжэлтэй дунда һургуулинуудта 40 гаран яһатанай хүбүүд, басагад 1956 ондо һураа. 1956 ондо дээдэ болон тусхай мэргэжэлтэй дунда һургуулинуудые 450 мянга гаран хүн дүүргээ гэхэ гү, али энэнь урдахи жэлэйхидэ орходоо 67 мянган хүнөөр олон байна.

Дээдэ, тусхай мэргэжэлтэй дунда һургуулинуудта һурадаг 1 миллион 160 мянга гаран һурагшад (бүхы һурагшадай 75 процентнь) үнгэрэгшэ жэлдэ гүрэнэй стипенди абажа байгаа.

Ажаллажа байхатаяа хамта үдэшын болон заочно дээдэ, тусхай мэргэжэлтэй дунда һургуулинуудта, мүн ехэшүүлэй һурадаг һургуулинуудта, хүдэлмэришэнэй болон хүдөөгэй залуушуулай дунда һургуулинуудта үнгэрэгшэ жэлдэ 2 миллион гаран хүн һураа.

Мүнөө үедэ РСФСР дотор элдэб янзын 220 мянга гаран библиотекэ бии. Тэдэ библиотекэнүүд 900 миллион хэһэг номтой. 1956 ондо ном, газетэ, журналнууд болон байд гээд лэ хэблэгдэдэг бусад зүйлнүүд улам олошороо. 900 миллион хэһэг ном гаргагдаа. Энэнь 1955 онойхидо орходоо 10 процентээр ехэ.

Пионерскэ лагерьнуудта, хүүгэдэй санаторинуудта, аяншалгын базануудта 1956 оной зун 3,7 миллион хүүгэд амараа. Тэдэнэй зариманиинь гоё һайхан газарнуудта зундаа гаража, хүүгэдэй садуудта, хүүгэдэй гэрнүүдтэ болон яслинуудта амарһан байна.

Ажалшадай ажана байдалай һайжарһанай, мүн хүн зондо медицинскэ туһаламжын һайнаар үзүүлэгдэдэг болоһоной ашаар 1956 ондо хүнэй, мүн үхибүүдэй үхэлгэ улам үсөөрөө. 1956 ондо мянган хүн дээрэ абаха болоо һаа, 7,8 хүн үхэһэн байна. Харин 1955 ондо мянган хүн бүриин 8,4 хүниинь наһа бараһан байгаа.

Хүниие эмнэхэ, үбшэнһөө һэргылхэ эмхи зургаанууд улам олон болоо. Шэнэ гэрнүүдэй баригдаһанай, тэрэшэлэн хуушан байшангуудые заһабарилһанай ашаар 1955 онойхидо орходоо больницануудта 35 мянган шэнэ һуури нэмэһэн байна. Больницанууд болон поликлиникэнүүд улам һайн эм домоор, түхеэрэлгээр, зэр зэмсэгээр хангагдадаг болоо. Жэлэй турша дотор врачууд 8 мянган хүнөөр олон болоо. 1956 ондо санаторинуудта болон амаралтын гэрнүүдтэ 1955 онойхидо орходоо 50 мянган хүнөөр олон үбшэнтэд аргалуулһан, амарһан байна.

Эхын болон бага хүүгэдэй элүүрые хамгаалха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдаа. 1956 ондо эхэнэрэй болон хүүгэдэй шэнэ консультацинууд нээгдээ. Нарайлха, мүн нарайлһан эхэнэрнүүдэй хэбтэхэ һуури больницануудта болон нарайлалгын гэрнүүдтэ 3 мянган һууряар олон болоо. Саг үргэлжэ хүдэлдэг хүүгэдэй яслинуудай һууриин тоо 32 мянгаар олошороо.

Коммунальна предприятинуудые болон городой транспорт бариха ба хэрэгсэлнүүдээр хангаха хэрэгтэ нютагай Советүүд 1955 онойхидо орходоо 20 процент ехэ мүнгэн зөөри гаргашалаа.

Үнгэрэгшэ жэлдэ газова сетьнүүд улам олоор байгуулагдажа, байрын гэрнүүдтэ болон коммунальна предприятинуудта газ оруулагдаа. Ростов-на-Дону, Ульяновск, Новороссийск, Сочи болон бусад городуудта газ түрүүшынхеэ оруулагдаһан байна. 1955 онойхидо орходоо 10 процентээр олон гэрнүүдтэ РСФСР-эй городуудта газ оруулагдаа. Харин коммунально-ажаһуудалай хэрэгтэ 18 процентээр ехэ газ табигдаба. Хэдэн городуудта түрүүшынхеэ трамвайна лининүүд байгуулагдаа.

Элдэб янзын городой транспортаар 8 процент олон хүн һуужа ябаа. Тэрэ тоодо троллейбусээр 11 процент, метрополитенээр 6 процент, автобусуудаар 18 процент, хүнгэн автомобильнуудаар 23 процент олон хүн һуужа ябаа.

Федерациин 7 городуудта 1956 ондо шэнэ водопроводууд байгуулагдаа. Мүн хуушан водопроводууд үргэдхэгдэжэ, водопроводно станцинуудта һайн шанартай шэнэ түхеэрэлгэ тодхоогдоо. Үйлсэнүүдээр гарадаг водопроводно сеть 1 мянган километрээр ута болоо. Коммунальна водопроводууд 7 процентээр ехэ уһа хүн зондо табяа.

Нютагай Советүүд 1956 ондо 28,8 мянга гаран байрын гэрнүүдые заһабарилаа. Энэнь үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо 2,3 мянган гэрээр олон. Гэбэшье, гэрнүүдые заһабарилха түсэб хэдэн городууд дүүргээгүй.

1956 ондо—зургаадахи табанжэлэй түрүүшын жэлдэ РСФСР-эй арадай ажахые болон культурые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд болбол РСФСР-эй ажалшад советскэ бүхы арадтал адли ажахын болон культурна байгуулалтын бүхы һалбаринуудта шэнэ амжалтануудые түйлаа гэжэ гэршэлнэ.

РСФСР-эй Статистическэ Управлени

Зоной зөөри залгигшад

Арад зон хомхой хобдог хулгайшадта, худалшадта эртэ урда сагһаа хойшо ехэл дурагүйтэдэг, олоороо эблэржэ, эдэ хоротониие нютагһаа намнадаг, наһан соогоо мартахагүйгөөрнь хэһээдэг байһан юм. «Алтан мэтэ ашамни, альган дээрээ үдхэһэн хүбүүмни, амидыл ябаа сагтаа хулгай хэнгүй, худлаар хэлэнгүй ябаарай» гэжэ мүнгэн сагаан толгойто эжы баабайнарнай мүнөөшье хэлэн һурган һуудаг бшуу.

Хэды тиибэшье, энхэ баабайнгаа, эмгэн эжынгээ захяа заабариие ойшоонгүй, Эхэ һайхан Совет оронойнгоо хүмүүжүүлжэ, хүн болгоһониие тоонгүй, нютаг зонойнгоо найдабариие хүндэлэнгүй, нюуртаа баабгайн годо нягаад, арад ниитын зөөридэ хара һабараа хүргэдэг хулгайшад хаа яа дайралдана.

Убай һэнгэргүй, улаан нюуртаа «бухгалтер» гэһэн баг үмдэһэн хүйхэртэй Мухаршэбэрээр ябатараа дайралдашабаб. Сэхыень хэлэхэдэ энэмнай «Улаан Шулуута» колхозой бухгалтер Галдан Очиров мүн байшоо. Тэрээнэй үмдэһэн багыень хобхо сохижо, үнэн нюурыень уншагшадта харуулха хэрэгтэй болобо.

...1956 оной июнь һара. Газик машинын кабина соо Галдан бухгалтер ягдайшанхай, архиин халуунда омогорхон, аахи уухи болоно. «Миниигээл хүдэлжэ байгаа сагта амаяа тоһодохо аргатайл байхат даа» гэжэ байгаад һаймһарна. Һамгандаа бэлэгтэйхэн, хармаандаа хахадтайхан ябахадаа бухгалтерай зосоо бусалма ехэ баяр түрэнэ. Теэд «энэмни минии мүнгэн бэшэ, артелиин кассада орохо зөөри» гэжэ бодоходоо сээжэ соонь харанхалаад абана.

Гэртээ ерэжэ, гэргээ баярлуулаад, хахад литрээ һамбаатайханаар уужа, улаан зээрдэ болоод байхадаа «мүнөөдэр абаһан мянган түхэригөө хаанашье харуулангүй орхижорхиходом яага юм, хуули минии гарта» гэжэ бодоод, үшөө нэгэ рюмкэ харые хүмтэрүүлжэрхёод, һанаагаа амаржа унтаа гэхэ.

Тэрэ гэһээр үдэр, һара үнгэржэл байба. Бухгалтерай абаһан мүнгэн тухай мэдэхэ, дурдаха хүн байбагүй. «Энэшни иихэдээ оншотойл юм байна» гэжэ бодоод, август һарада тэрэл янзаараа үшөө 1300 түхэриг үбэршэлжэрхибэ ха. Тэрэншье амгалан үнгэрөө.

«Гэдэһэн садабашье, һанаан садахагүй» гэдэгтэл, хулгайша бухгалтерай хара һабар артелиин үшөө мянган түхэриг мулта татаба.

— Энэшни гайтайхан эрэ байха. Колхозой тёс, палааха худалдажа, хэды мүнгэ үбэршэлөө гэжэ һананат!—гээд намда хүнүүд доохонуур дуулгаба. Тэрэнииень шалгажа үзэхэдэ баһал зүб байшоо. Мухаршэбэрэй маслопром энэ колхозһоо 2176 түхэригэй тёс худалдажа абаад, ебхэгэр мүнгэ бухгалтер Очировта барюулһан байгаа. Теэд тэрэ мүнгэн хаанашье бэшэгдээ, харуулагдаагүй үлэшоо һэн.

Энэ мэтээр элирээд байһаниинь мүнөө дээрээ 10 мянга гаран түхэриг болонхой. Минии бодоходо хүйхэр Галдан гансахан үнгэрһэн жэлдэ энэ бузар ябадал гаргаа бэшэл хэбэртэй. Урда жэлнүүдтэ хэжэ байһан ажалынь үшөөл һайса шалгажа үзэхэ хэрэгтэй гэжэ һананаб.

«Муу хүн зониие бузарлаха, муу үбһэн таряае бузарлаха» гэжэ үбгэ эсэгынгээ хэлэжэ һуудагые һанахадаа, энэ гайхалай хажуугаар зоной зөөридэ хүртэлсэһэн, амаа тоһодолсоһон хүнүүд байгаагүй юм аа гү гэжэ бодобоб. Теэд тэрэмни тэбхысэ тудашоо.

Түрүүлэгшын орлогшо Гармаев илхалзама тарган хоёр мори колхозой нэрээр Читын областиин нэгэ колхозһоо асаруулаад, алажа эдиһэн мүртөө мүнгыень колхоздоо түлэхэеэ «мартаһан», мори асарһан тухайдаа саарһан дээрэ ямар нэгэн сараа үлөөгөөгүй байбал даа. Нүгөөдыень мори асарһан колхознигтоо бэлэглэжэрхиһэн гэхэ.

Хэрбээ гаднаһаа ерэжэ шалгалта хээгүй байгаа һаа, үльгэр туужада хэлэгдэдэг мэтэ тэдэ моридой агаарта дэгдэшэхэнь холо бэшэ һэн. Яахадааб гэхэдэ, артелиин адуу малай тоо бүридхэл яаха аргагүй балар, шалгаад үзэхэдэ саарһан дээрэхи тоонь бодото дээрээ байһантай орой мүргэлсэлдэхэгүй юм байшоо.

Дуулабарида, таряанай складые даагша Доржиевай дурааран үрижэ дутааһан орооһые мундуу хүсэтэ бухгалтер мүрыень олоо юм ха.

Абгай Галданай үршөөлөөр артелиин зарим хэргэмтэн «колхозой командировкодо ябаа һэмди» гээд лэ, энэ гэхэ документгүйгөөр зургаан мянган түхэриг эдиһэн байна.

Эдэ бүгэдэһөө харахада хулгайша бухгалтерай хажуугаар торхоо тодоошон, табагаа табяашан биил хэбэртэй. Забдагүй ябаһан хадаа захадань хүрэжэ шадаагүйб. Тэрэниемни уншагшад хүлисэгты.

Тиибэ ябашье хараһан үзэһэнөө, дуулаһан шагнаһанаа бултыень колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ, аймагай ноёдто энэ бэшэгээрээ айладхаба гээшэб!

Мүнөө Улан-Удэдээ ерээд дуулахадам Галдан абгайе колхозой бухгалтерай орлогшо болгоод, заа зуухан зэмэ тохоод орхёо гэлсэнэ. Энэмнай орооһо таряанай дунда ургаһан үрмэдэһэнэй оройень хухалаад лэ орхиһонтой угаашье адли болоно ха.

Тиимэһээ Мухаршэбэрэй аймагай партийна, советскэ органууд, мүн тэндэхи прокурор энэ хэрэгые орхингүй, үшөө һайса шалгажа үзөөд, ямар хэмжээ абаһанаа яаралтайгаар наашань дуулгаха бэзэ.

М. Тархай.

Түрэлхи хэлэн дээрэ ойлгуулламжын хүдэлмэри муугаар ябуулагдана

Манай Ториин аймагай ажалшадай дунда, мүн һургуулинуудта бурят-монгол хэлэн дээрэ лекци, элидхэлнүүд үсөөн уншагдана. Һүүлэй үедэ колхозууд болон һургуулинуудаар ойлгууламжын хүдэлмэри ехэнхидээород хэлэн дээрэ ябуулагдадаг болонхой. Бурят хэлэн дээрэ ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ аймагай газетэ ехэхэн үүргэ дүүргэхэ ёһотой аад, гансал ород хэлэн дээрэ гарадаг байна. Ород хэлэ мэдэхэгүй хүдөөгэй ажалшад энэ газетэ уншахадаа ойлгожо ядадаг. Аймагай хүтэлбэрилэгшэд ажалшадай дунда бурят хэлэн дээрэ лекци, хөөрэлдөө хэдэг болохо аабза гэжэ һанагдана. Аймагай газетэдэ нэгэ хэдышье статьянуудые бурят хэлэн дээрэ хэблэдэг болоо һаа һайн һэн.

С. Табдаев, Ториин аймОНО-гой инспектор.

Анхаралдаа абамаар болоол ха

Хэжэнгын аймагай Чесанын МТС-эй дэргэдэ нэгэ амбулатори бии юм. Тэрэнь хэдэн һарын туршада врачгүй байһаар. Амбулаториие даажа байһан врач нүхэр Ромашкина ондоо тээшээ ошонхой, теэд, Хэжэнгын аймгүйсэдкомой элүүрые хамгаалха таһагайхид мүнөөшье эндэ врачые эльгээгээдүй.

Тэрэшэлэн амбулаториин фельдшернүүд хажуудахи, Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой малшадта медицинскэ туһаламжа үзүүлнэгүй. Тус колхоздо медицинскэ нэгэ пункт бии байһан аад, болюулагдаһан юм.

Республикын Элүүрые хамгаалгын министерство манай нютагта медицинскэ мэргэжэлтые эльгээһэй гэжэ хүсэнэбди.

С. Цыбиков.

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНДЭ" БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Шонын хүлдэмөөр хүйтэн, шорголзоной мухардамаар уйтан"

Иимэ гаршагтай бэшэг манай газетэдэ толилогдоһон юм. Закаменай МТС-эй клуб үбэлэй үедэ хүдэлмэрилхөөр бэлэдхэгдээгүй. Клуб соонь хүйтэн, ариг сэбэр сахигдадаггүй, газетэ, журналнуудые уншаха газаргүй гэжэ тэрэ бэшэг соо хэлэгдэһэн байгаа.

Манай редакцида КПСС-эй Закаменай айкомой секретарь нүхэр Субановай мэдээсэһэнэй ёһоор, бэшэг соо хэлэгдэһэн баримтанууд булта зүб байба. Тэрэ бэшэг МТС-эй хүтэлбэрилэгшэдэй, клубай советэй гэшүүдэй хабаадалгатайгаар МТС-эй партийна суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, клубай хүдэлмэриие һайжаруулха тушаа хэмжээнүүд абтаа.

Н. Островскиин «Булад яажа хатуужааб» гэһэн роман манай орон дотор, мүн хилын саагууршье мэдээжэ болонхой. Тус романиие бурят поэт Бабасан Абидуевай түрэлхи хэлэн дээрэ оршуулжа хэблэһэнһээ хойшо хори гаран жэл үнгэрөө. Павел Корчагинай образ мянга, миллион зоной сэдьхэл зүрхэндэ хадагалаатай ябадаг. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ совет залуушуул Корчагинай нэрые урдаа барин ябажа, габьяата баатаршалга гаргадаг һэн. Мүнөө үедэшье сагаан талын тунга газар элдүүрилэн, шэнэ байдал зохёон, эзэн боложо һуурижаад, ойроо хүртөөгүй буртаг тайга соо асари ехэ барилганuудые бодхоон, байгаалиин шарайе хубилгагшад, дошхон түргэн уһа мүрэнүүдые хазаарлагшад Павел Корчагинһаа жэшээ абажа, зориг дээрээ зориг нэмэн ябадаг гээшэ. Павел Корчагинай нэрэ совет залуушуулай соло, габьяагай һүлдэ болонхой.

Һаяхан табигдаһан кинокартинада Павел Корчагинай образ тиимэ хүсэтэйгөөр гараа гү? Дурыень татаһан геройтоёо дахин уулзахадаа, кино харагшад сэдьхэлээ хүдэлбэ ха гү? Сценари бэшэһэн драматург, режиссёр болон артистнууд роман соохи образой жэшээтэ талые ямараар харуулаа хаб? гэжэ һанаһаар кино-театр тээшэ тэбдүү яаралтайгаар алхалбабди.

Хүн зоной ехээр һонирхоһон, сэдьхэлээ хүдэлгэн һууһаарнь бодоходо, манай үеын залуу геройе харуулһан энэ фильм шадабари түгэлдэр, уран зоной гараар бүтээгдөө. Фильмын үнэншэмэ тодо үгэнүүд хүнэй һанаанһаа гарашагүй хүсэтэй эпизодуудые харуулан, хөөрэжэ үгэнэ.

Зүгөөр, тус картина гансахан герой тухай хөөрэнэ гэжэ болохогүй. Хоёр харша ангиин хоорондохи тэмсэл, Коммунистическэ партиин ударидалга доро Корчагинай үеынхидэй хатуужан хүмүүжэһэн тэрэ үеын байдал эли тодоор харагдана.

Бүри бага байхаһаань эхилжэ Павкатай танилсанабди. Түрүүшынхеэ боксодожо үзэхыень, хүл нюсэгөөр ябатараа Тоня Тумановатай уулзахыень, гимназистнуудаар наншалдахыень, Жухрайе сүлөөлхыень, мүн тэрээнэй наһанда тохёолдоһон бусадшье ушарнуудые хойно хойноһоонь харанабди. Заримдаа ойр зуурахханашье һаа, үйлын болоһон үе сагые, тэрэнэй шэнжэлые тухайлаад, багсаагаад орхинобди.

Сценариин автор К. Исаев, картиные тааруулан зохёожо табиһан А. Алов, В. Наумов гэгшэд ямаршье бишыхан үзэгдэл бүхэниие юрэнхы гол удхадань, тэрэ удхые нэбтэрэн гараһан гүнзэгы бодолдо зорюулан холбожо шадаа.

Залуу Корчагинай харагүй залан һанаень, сэхэ сэбэр сэдьхэлыень В. Лановойн шадабаритай наадалгаһаа тодоор ойлгожо абахаар байна. Павелай зан абариин хубилан хатуужажа, һууряа оложо түбшэрхые, хэлбэришэгүй зориг, хүсэтэ эрмэлзэлгыень артист В. Лановой саашадаа улам эли тодорхой болгон харуулна.

Нэгэдэхи Морито армида Павел Корчагинай алба хэһэн тухайдань фильм соо тобшохоноор харуулагдана. Тиигэбэшье, залуу сэрэгшын ябажа гараһан зам тухай, зан абариинь улам мүлирэн болбосорһон тухай мэдэхээр болоно. Байлдаанай болоһон газараар морито сэрэгүүдэй зурыса гүйлгэлдэн ябаһые һанаад үзэел даа. Һэлмээ ялалзуулан, түрүүлээд табилуулжа ябаһан Павелай буденновка малгайнь һалхинда сохюулаад унашана. Эжыдээ эльгээхэ гэһэн бэшэгынь тэрэ малгайда хабшуулаатай байгаа. Бэшэгэй удхые дикторэй дамжуулхада, хатуу зоригтой эрын уян һайхан сэдьхэлтэй байһые ойлгон мэдэрнэбди.

Павел Христина хоёрой түрмэ соо хөөрэлдэхые гү, али шепетовецуудые армида үдэшэхыень, үгышье һаа—Павелай госпитальһоо гэртээ бусахые гү, али Рита Устиновичтай хахасахыень харахада, эдэ бүхы эпизодууд тэрэ үеын байдалые гоёон дабһалангүй, байһан шэгтэнь зураглан харуулна.

Жухрай, Токарев, Корчагин, Устинович, Жаркой, Клавичек гэхэ мэтын геройнуудай хүндэ бэрхэшээлнүүдые хайшан гээд дабажа гараһан тухайда үнэн руунь харуулагдана. Энэнь картиные хүсэ ехэтэй, уран зохёол болгоһон шухала шэнжэнүүдэй нэгэн мүн гэхээр. Фильмын герой бүхэниинь ондо ондоо түхэл маягтай, зан абаритай байгаашье һаа, булта нэгэдэхэдээ: зориһон хэрэгтээ хэлбэришэгүйгөөр этигэн тэмсэдэг, советскэ үеын зоной образые гэршэлэн харуулна. Түмэр харгын барилга харуулһан сценэнүүд энэ талаар илангаяа шухала үүргэ дүүргэнэ. Сагаантанда добтологдон, хюдагдажа, хашагдажа байһан хүн зон, хооһо нойтоор ябабашье, эрмэлзэһэн зорилго тээшээ тэхэршэгүйгөөр жудхэнэ. Тэдэнэй дунда зоригоо хухарһан, бодхуул болоһон зарим нэгэшүүлэй бии байгаашье һаань, шэнэ байдал мандуулха хүсэл абьяасаар нэбтэрһэн залуушуул илажа гарана.

— Энэ харгые барихыншье аргагүй, барингшьегүй байхын аргагүй гэлсэнэ...,— гэжэ хуушанай коммунист Токаревой (тус ролиие артист Д. Милютинко шадабаритай бэрхээр наадана) хэлэһэн эдэ үгэнүүд шэнэ байдал зохёогшодой хүсэл зоригой шэн хатууе, тэдэнэй үнэнтэ эрмэлзэлгые гэршэлжэ үгэнэ.

Ерээдүйн сүлөөтэ байдал тухайда Павел Корчагин Иван Жаркой хоёрой һүни дунда хөөрэлдэжэ байхадань, тэдэнэй үгэдэ үнэншэжэ, сэдьхэлээ хүдэлэн һуухаар юм.

Унжагар бараг, үһээтэй намарай шабар шабха харуулһан зарим кадрнууд нэгэ янза гэжэ һанахааршье һаа, эндэ болоһон ушарнууд зүрилдөөтэй, баатаршалгаар дүүрэн аад, шэнэ үеын тэмсэлшэ хүнэй шарай дүрсэнь бүрилдэн харагдана.

Фильмын образуудые зүбөөр ойлгохын тулада тэдэнэй тэмсэлһээ гадна, мүн өөһэд хоорондынь харилсаан элитэ удхашанартай байна. Жэшээнь, Павел Рита Устинович (энэ ролиие залуу актриса Э. Леждэй наадана) хоёр сэбэр һайхан сэдьхэлээрээ нүхэсэжэ, инаглан ябахадаа, хүнэй зүрхэ уяруулмаар харагдана. Поезд соо һүни ябаһан сценэ, Киевтэ ябаһаниинь, Рита Павел хоёрой Москвада, Ехэ театр соо уулзахань ухаан сэдьхэл хүдэлгэмэ уриханаар табигдаһан, наадагдаһан байна.

Картинын түгэсхэлэй кадрнууд Павелай угаа ехэ уй гашуудал тухай: эдэгэшэгүй бэрхэтэй үбшэндэ дайрагдаһанаа мэдэһэн тухайдань хөөрэнэ. Тиигэбэшье, фильм дүүрэхэдээ һаруул һайхан мэдэрэл досоо түрүүлнэ. Павел Корчагин шэнги хүнүүд ухэл үбшэндэ диилдээд, хэбтэшэхэгүй, харин хододоо манай дунда жэшээ болон ябаха гэһэн бодолые түгэсхэлэй сценэ эли тодоор гэршэлэн тэмдэглэнэ. Экран дээрэ үзэгдэһэн Павел Корчагин залтээшэ хандаад:

— Павка Корчагин зэбсэгээ хурьяагаа, ухэжэ һалаа гэжэ танда хүнэй хэлээ һаань, бү этигээрэйгты!—гэнэ. Тиигээд фильмэшье дүүрэнэ.

Н. Очиров.

КОНЬКИ
Һурагшадай мүрысөөн

БМАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадионой мүльһэн елүүр дээрэ республикын һургуулинуудай һурагшадай мүрысөөн конькигаар болобо. Мүрысөөн городой, мүн аймагуудай һургуулинуудай командануудта болоо.

Мүрысөөндэ Улан-Удын 4-дэхи һургуулиин һурагша Валерий Глушков эрхим амжалта туйлаа.

Басагадай дундаһаа мүн Городской районой һурагшад Ира Суркова, Галя Мачульская, Тамара Патрина гэгшэд шалгараа.

Хүдөөгэй спортсменүүдэй дундаһаа 500, 1500, 3000 метрын урилдаанда А. Злыгостев (Закамен) баранииe ахин гаража, эдиршүүлэй спортивна 1-дэхи разрядай нормые дүүргээ. Маслов (Заиграй)—хоёрдохи, М. Хубриков (Закамен) хоёрдохи һуури эзэлээ. Басагадай дундаһаа М. Самбарова (Хэжэнгэ)—түрүү, Н. Потемкина (Заиграй)—хоёрдохи, М. Лаврова (Закамен)—гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

Мүрысөөнэй дүнгүүдэй ёһоор Городской командануудай дундаһаа Улан-Удын Городской районой команда шалгараа. Городок городойхид—хоёрдохи һуури эзэлээ. Хүдөөгэй конькишадай дундаһаа Закаменай аймагай һурагшад түрүү һуури эзэлжэ шанда хүртэбэ.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр болоһон вечертэ Гэгээрэлэй министрын орлогшо С. А. Тыхеева түрүү һуури эзэлһэн команданууд, мүн эрхим спортсменүүдтэ грамотанууд ба үнэтэ шангуудые барюулаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһэн Валерий Глушков.

А. Бобыкинагай текст.
А. Апреловэй фото.

Генеральна Ассамблейн XI сесси

Февралиин 21-нэй пленарна заседани

НЬЮ-ЙОРК, февралиин 22. (ТАСС). Социальна, гуманитарна болон культурна асуудалнуудые эрхилхэ гурбадахи, газар уһанай болон бюджедэй асуудалнуудые эрхилхэ табадахи, эрхын асуудалнуудые эрхилхэ зургаадахи комитедүүдэй элидхэлнүүд болон резолюцинууд Генеральна Ассамблейн үсэгэлдэрэй пленарна заседани дээрэ баталагдаа. Культура болон наукын талаар уласхоорондын шатаар харилсаа холбоо байгуулха тухай гурбадахи комитедтэ Чехословакиин оруулһан резолюциин проект мүн баталагдаһан байна.

Тэрэшэлэн мандатна комиссиин элидхэлые Генеральна Ассамблей баталаа.

Энэ элидхэлые зүбшэн хэлсэхэ үедэ, советскэ делегаци комиссида резолюциин проект оруулба гэжэ мэдээсэгдээ һэн. Чанкайшист Хитадые түлөөлхэ эрхэгүй гэжэ тэрэ проектдэ хэлэгдэһэн байгаа. Мүн Венгриин түлөөлэгшэдэй түлөөлэлгын эрхэ тухай комисси шиидхэбэри абаха ёһогүй гэһэн США-гэй дурадхалые советскэ делегаци буруушааһан байна.

Энэ элидхэл тушаа голосованиин болоходонь, СССР-эй түлөөлэгшэ А. А. Соболев үгэ хэлээ. КНР-ые ООН-до түлөөлхэ тухай асуудал тэсэшэгүйгөөр унжагайруулагдажа байһан ушарта нүхэр Соболев Генеральна Ассамблейн анхаралые хандуулба.

Энэ асуудалые түргөөр шиидхэхэ зорилгоор, нэн түрүүн гоминданай түлөөлэгшэдэй эрхые Генеральна Ассамблей мэдэрхээ болибо гэһэн шиидхэбэри гаргаха ёһотой байгаа гэжэ А. А. Соболев хэлэбэ. Гоминданай түлөөлэгшэд Нэгэдэмэл Нацануудай Организацида Хитадые түлөөлхэ политическэшье, хуулиташье, моральнашье эрхэгүй байна. Венгриин хүдэлмэришэн-таряашанай правительствын томилһон Венгриин Арадай Республикын делегациин түлөөлэлгые хуулит[...]шэ гэжэ Холбоото Штадууд[...] неральна Ассамблейдэ баа[...] шиидхэбэриие Советскэ Союз[...] легаци эрид буруушааба.

«Венгриин асуудал» гэдэг[...]лимда Венгриин Арадай Респу[...]кын дотоодын хэрэгүүдтэ [...] делегацинууд нэгэнтэ бэшэ ха[...]ралсаха гэһэн һэдэлгэ гаргаһа[...]хайнь А. А. Соболев хэлэбэ. В[...]риин делегациин түлөөлэлгын[...]лита бэшэ гэжэ соносхогдо[...] арадай-демократическа Вен[...] эсэргүү хорото ябуулгын м[...] долгин шэнээр гаража, Венг[...]шье, тэрэшэлэн тэрэнэй хилын[...]нашье хархис этэгээдүүд улам[...]хитэйгээр ябуулгаяа хэхэ гэж[...] дурадхал оруулһан хүнүүд һ[...]на ёһотой гэжэ А. А. Соболев [...]лон тэмдэглэбэ.

Тиимэһээ Венгриин Арадай [...]публикын делегациин түлөөлг[...]хай шиидхэбэри абахагүй гэһэн[...]датна комиссиин тогтоолые то[...]руу гэжэ Советскэ Союзай де[...]ци тоолоно. Энэ тогтоол х[...] ООН-эй Уставые болон Генера[...] Ассамблейн дүримые тон бүд[...]гээр хазагайруулһан ябадал г[...]

Венгриин Арадай Республ[...] түлөөлэлгэ тухай «асуудалые [...]жа үзэхэгүй» гэһэн Америкын [...]радхалай буруу байһан тухай, [...]кайшистын түлөөлэлгые мэд[...] болихо тухай Индиин, Чехос[...]киин, Египедэй, Польшын, Р[...]ниин, Югославиин болон бусад [...]нуудай түлөөлэгшэд үгэ хэл[...] байна.

Тусхайлбал, Индиин түлө[...]шэ Натараджан үгэ хэлэхэдээ, [...]тадые гансал Хитадай Арадай [...]публикын правительство түл[...]хэ хуулита эрхэтэй, тиимэһээ О[...]до һууряа эзэлхэ ёһотой гэжэ [...]дүүлбэ. Мүн Венгриин делега[...] түлөөлгэ тухай асуудалые та[...] ямаршье үндэһэгүй гэжэ Ната[...]жан хэлээ.

Парижай ажалшад эмхитэйгээр тэмсэнэ

ПАРИЖ, февралиин 22. (ТАСС). Парижай вокзалнуудай почтово отделенинүүдэй хүдэлмэрилэгшэд 48 часай забастовко соносхожо, эмхитэйгээр, һаналаа нэгэдэн тэмсэжэ байна. Хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, Парижай вокзалнуудай почтово отделенинүүдэй 80-һаа 100 процент хүрэтэр хүдэлмэрилэгшэд забастовкодо хабаадалсана.

«Форс Уврие» гэдэг почтово хүдэлмэрилэгшэдэй федерациин хүтэлбэрилэгшэд забастовко дэмжэхээ арсаһан байна. Гэбэшье, социалистическэ партида дүтэрхы энэ профсоюзна нэгэдэлэй жиирэй гэшүүд болон доодо шатын организацинууд забастовкодо хабаадалсана.

Парижай районой газова заводуудай болон электростанцинуудай хүдэлмэришэд, албахаагшад, профсоюзуудай уряалаар үсэгэлдэр үдэшэлэн 24 часай забастовко сонос[...] Электростанцинуудай болон га[...] заводуудай хүдэлмэрилэгшэдэй[...]далые һайжаруулха тухай проф[...]зуудтай эзэдэй түлөөлэгшэдэй [...]сээ хэхээе арсаһан дээрэһээнь, [...]бастовко соносхогдоһон байна. [...]нөөдэр Парижда байд гээд лэ э[...]трын гэрэл унтаргаагдана, тон[...]шанартайгаар газ дамжуулан [...]нэ.

ВКТ, «Форс Увриер», ФКХТ [...]лон бусад профсоюзуудые холб[...] комитедэй үүсхэлээр үсэгэлдэр [...]нансын болон экономикын м[...]стерстводэ ехэ митинг болоо. Г[...]нэй 1500 албахаагшад тэрээндэ [...]баадаа. Һаналаа нэгэдүүлэн [...]сэхыень, тус министерствын хү[...]мэрилэгшэдые комитет уряа[...] Митингдэ хабаадагшад энэ у[...]лые нэгэн дуугаар дэмжэбэ.

„Адуушанай дуун“ гэжэ шэнэ хүгжэмтэ фильм гараба

«Адуушанай дуун» гэжэ шэнэ хүгжэмтэ, үнгэтэ кинокартиные «Мосфильм» студи зохёожо гаргаа. Бурят-Монголой нэгэ колхозой оюун бэлигтэ хүбүүнэй хуби заяан тухай тэрэ фильм соо хөөрэгдэнэ. Тэрэ хүбүүн Москвагай консерваториин студент болоһон байгаа. Бурят-Монголой уранзохёолшо Д. Батожабай гэгшэ (К. Минцын болон Е. Помещиковэй хабаадалгатайгаар) фильмын сценариие зохёогоо юм. М. Матусовскиин зохёоһон дуунуудта композитор В. Соловьев-Седой фильмын хүгжэмынь тааруулаа. Бурят-Монголой оперо, балетэй театрын солист В. Монкетов фильмын гол рольдо наадана. Тэрэшэлэн Д. Джурабаева, Б. Аюшин, М. Рыскулов, В. Доронин, Аф. Белов болон бусад картинада мүн наадалсана.

«Адуушанай дуун» гэжэ фильм столицын олониитын үмэнэ журналистнуудай байшанда февралиин 22-то харуулагдаа. Һаяар тус фильм экран дээрэ гаргагдахань.

(ТАСС).

Һү 2--3 дахин ехээр һаахын түлөө мүрысөөн

☆

(Ажалшадай бэшэгүүдээр)

☆ ☆

Мүнөө үбэлдөө манай республика дотор: холын хойто Аха—Баунтын орьёл үндэр хада ууланууднаа, хүбшэ тайгануудһаа абаад, Кудара—Кяхтын нуга тала хүрэтэр, Закаменай һарьдаг үндэрнүүдһээ абаад, нуур намаг элбэгтэй сэлгеэ Яруунa хүрэтэр нёдондонойхиһоо хоёр—гурба дахин ехэ һү һаахын түлөө социалистическэ мүрысөөн дэлгэрбэ. Энэ мүрысөөнэй эршэ долгин мүнөө үдэрһөө үдэр ерэхэ бүри шангадажа байнхай. Манай газетын редакцида үдэр ерэхэ бүри улам олооро орожо байдаг бэшэгүүдшье энээн тухай гэршэлжэ үгэнэ.

Урда урда жэлнүүдэйхидэ орходоо 2—3 дахин ехэ һү һаахын түлөө артель нютагайнгаа һаалишадай ямараар тэмсэжэ, хүдэлмэридөө ямар амжалтануудые туйлажа байһан тухайнь, урдаа ямар зорилгонуудые табижа байһан тухайнь хүдөөһөө бэшэгшэд омог баяртайгаар мэдээсэнэ. «Манай «Байгал» колхозой хэдэн мянган мал Саяан уулын хормойдохи Тутхалта, Оронгодой, Сэхир, Һүбэтэ, Мүльһэтэ гэхэ мэтын гол нютагуудта байрладаг юм,—гэжэ республикымнай эгээн баруун захын колхозһоо—Закаменай аймагай «Байгал» колхозһоо нүхэд **Б. Ванчиков, Ф. Цыренжапов, С. Тарбаев** гурбан бэшэнэ.—Урдань малһаа ашаг шэмэ тон багаар абадаг һэмди, үнеэн бүриһөө жэлдээ оройдоол 300—350 литр һүн һаагдадаг байгаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ малай ашаг шэмые дээшэлүүлхын тулада шанга тэмсэл дэлгэржэ, анха түрүүшынхеэ ехэ һүн—үнеэн бүриһөө 700 литр һүн һаагдаа. Мүнөө үбэлдөө манай һаалишад нёдондонойхидо орходоо хоёр дахин ехэ һү һаахын түлөө шангаар тэмсэжэ байна».

Саашань эдэ нүхэд һаалишанаар эхэнэрнүүд лэ хүдэлхэ бэшэ, мүн эрэшүүлэй хүдэлхэдэ хамаагүй, эрэ хүнэй гарынь хүшэтэй байдаг тула үнеэ һаахадаа бүришье дээрэ байдаг гэжэ бэшэнэд. Энэ колхоздо Жугдур Цыденов гэжэ хүн хэдэн жэл соо үнеэ һаажа, эрхим ажалай жэшээ харуулна. Үнгэрэгшэ жэлдэ Жугдур Цыденов аяар 16 үнеэ даажа байгаад, тус бүриһөөнь дунда зэргээр 823 литр һү һааһан, нэжээд тугал абажа, түлжүүлһэн байна.

— Мүнөө жэлдэ манай Жугдур нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө мянган литрһээ бага бэшэ һү һааха зорилготой. Һаахашье байха,—гэжэ эндэхи һаалишад сугтаа хүдэлдэг нүхэрөө магтана,—гээд эдэ нүхэд бэшэгээ дүүргэнэ.

Мүнөө жэлдэ республикын эрэ һаалишадай—Прибайкальска аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Николаевай, Яруунын мяха-һүнэй совхозой һаалишан Дылыковэй болон бусадай уряае дэмжэжэ, нютаг нютагуудта эрэшүүл, илангаяа залуушуул, комсомолшууд һаалишад боложо байнхай. Сэлэнгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоздо Б. Цыбденов племенной фермэдэ һаалишан болоод, ажахын энэ жэлэй 4 һара соо үнеэн бүриһөө 1255 литр һү һаажа, республика дотороо түрүүлжэ гараба. Зүгөөр, энэ һаалишан мүрысөөндэ хоёрдохи һуури эзэлһэн, мүн энэ аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Д. Чимитоваһаа үнеэн бүридэ аяар 170-аад литрээр үлүү ехэ һү һаанхай. Иволгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоздо комсомол хүбүүн Михаил Мергинев арбаад үнеэ даажа абаад, үнгэрэгшэ 4 һара соо үнеэн бүриһөө 560 литр һү һаажа, республикын эрхим һаалишадтай ана-мана мүрысэжэ байна.

Мухаршэбэрэй аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой залуу гэшүүн Цыбан Ирдынеевэй һаалишан болохо гэжэ бэеэ бэлдэжэ байһан тухай агитатор **Б. Цыренов** һонирхолтойгоор бэшэнэ.

—Хүбүүмни түрүүндээ миниингээ хаража байдаг үнеэдэй тугал татажа эхилээд, байһаар байтараа нэгэ, хоёр, гурбан үнеэ һаажархидаг болоо һэн. Мүнөө намһаа дутуугүй һаадаг болоо,—гэжэ эжынь, колхозой үнинэй һаалишадай нэгэн Бадгарма Ирдынеева хөөрэнэ гэжэ Цыренов бэшэнэ.

Яруунын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой һаалишадай эрхимээр ажалладаг тухай манай редакцида мэдээсэлнүүд олоор ородог, газетэдэмнай нилээдгүй толилогдодогшье гээшэ. «Мүнөө үбэлдөө һү ехээр һаахын түлөө эндэхи һаалишад хэзээ хэзээнэйхиһээ шангаар тэмсэнэ,—гэжэ **А. Шулунов** бэшэнэ.—Тиигэжэ зунайхидаа орходоо хоёр дахин шахуу ехэ һүн һаагдадаг болоо. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ зун, июль һарын 10-һаа 20 болотор, үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 24 литр һүн һаагдаһан байгаа һаа, мүнөө январиин 10-һаа 20 болотор 41 литр һаагдаба».

Саашань нүхэр Шулунов эндэхи һаалишадай хайшан гээд һү ехээр һаадаг болоһон тухай баһал һонирхолтойгоор бэшэнэ. Эндэ үнеэдтэ гол түлэб хэды шэнээн һү гарадагыень харалсажа, тэрэ зэргээрнь тэжээл эдюулэгдэдэг болонхой. Үдэртөө 6 литрһээ дээшэ һү гарадаг үнеэд литр һүн бүхэндөө хоног соо 2 килограмм силос, 200 грамм талха тарьяанай зүйл, 80 грамм хартаабха, 200 грамм эһээгдэһэн һагшадаһа эдидэг байна.

Эндэ ехэ һү һаажа байһан һаалишад али болохоор урмашуулагдадаг юм. Һү һааха даалгабаряа үлүүлэн дүүргэһэн һаалишад ажалта үдэрһөө, һүөөрнь абадаг нэмэлтэ түлбэриһөө гадна, түсэбһөө гадуур һааһан литр һүн бүхэндөө 10 мүнгэ абана. Тиигэжэ олонхи һаалишад түсэбһөө үлүүгээр һааһан һүнэйнгөө түлөө һарадаа 300 гаран түхэриг абадаг болоо.

Мүнөө жэлэй үбэлжэлгын үедэ нёдондонойхидо орходоо 2,—2,5 дахин ехэ һү һааха тухай республикын түрүү малшадай уряае, мүн энээн тухай партиин обкомой гурбадахи Пленумэй тогтоолые республикымнай залуу һаалишад айхабтар эдэбхитэйгээр угтажа, бодото ажалаараа бэелүүлжэ байнхай. Түрүү малшадай Хандалгатай танилсаһанайнгаа һүүлдэ «Коммунизм» колхозой комсомолшууд-залуушуулай гүүртынхидэй һү ехээр һаахын түлөө ямараар тэмсэжэ байһан тухайнь Сэлэнгэһээ **Содном Шарапов** бэшэнэ. Эндэхи һаалишад урдаа табиһан зорилгодоо хүрэжэ, мүнөө үбэлэй һарануудта хоёр дахин ехэ һү һаажа шадаа. ВЛКСМ-эй айкомой гэшүүн Эрдыни Хандашкеева аймагай һаалишадай мүрысөөндэ түрүү һууринуудай нэгые эзэлбэ.

Кяхтын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой комсомол басаган Анфиза Мостовскаягай мүнөө жэлдэ нёдондонойхидо орходоо 4—5 дахин ехэ һү һаадаг болоһон тухай комсомольско организациинь секретарь **Георгий Овсянкин** бэшэнэ. «Манай Анфиза мүнөө жэлдэ нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө 1900 литр һү һааха зорилго урдаа табинхай. Энэ зорилгодоо хүрэхэшье байха. Хэрбээ нёдондо үбэл һара соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр гуша гаран литр һү һаадаг байһан һаа, мүнөө 140 гаран литр һаана» гэжэ комсоргонь мэдээсэнэ.

«Гансахан жэл соо хоёр дахин ехэ һү һааха гээшэ тиимэшье бэлэн бэшэ юм. Тиимэшье һаань, Будённын нэрэмжэтэ колхозой һаалишад мүнөө үбэлжэлгын үедэ нёдондонойхидо орходоо яабашье хоёр дахин ехэ һү һааха гэһэн зорилго урдаа табяад, тэрэ зорилгодоо хүрэжэ шадаа» гэжэ Түнхэнһөө **Петр Дёмин** бэшэнэ. Энэ колхоз январь соо үнеэн бүриһөө 100 литр һү һаажа, КПСС-эй айкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртөө.

Игэжэ һаалишадай шангаар тэмсэһэнэй ашаар мүнөө үбэл нёдондонойхидоо, урда жэлнүүдэйхидээ орходоо хоёр—гурба, дүрбэ—таба дахин ехэ һү һаажа байһан тухайнь Бичурын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозһоо **Д. Тогошиев,** Тарбагатайн аймагай Ехэ-Куналейн МТС-һээ **П. Кулаковский,** Кударын аймагһаа **С. Таханов** гэгшэд бэшэнэ.

Кударын аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоздо нёдондоной үбэлжэлгынхидэ орходоо 3 дахинһаа үлүү ехэ һүнэй һаагдадаг болоһон тухайнь бэшэхэ зуураа, Санжа Таханов энэ артельтэй хүршэ Хрущевой нэрэмжэтэ колхозойхидой муугаар хүдэлдэг тухай мэдээсэнэ. Эдэ хоёр колхоз тон адли эрхэ байдалтай, зэргэлээд байдагшье һаа, тад ондоогоор ажаллана. Ворошиловайхидай 4 һара соо үнеэн бүриһөө 400-гаад литр һү һаажа, нёдондонойхиһоо гурба—дүрбэ дахин ехэ һү абажа байхада хрущевойхид шаазгайн алхаар урагшаа «дабшажа» нэгэ хахад дахиншье ехэ һү һаанагүй» гэжэ тэрэ мэдээсэнэ.

Мүнөө жэлэй үбэлжэлгын үедэ 2—3 дахин ехэ һү һаахын түлөө бүхы республика дотороо шанга тэмсэлэй боложо байхада иимэ «шэхэ дүлии, нюдэ балай» һуужа байдаг ушарнууд зарим нютагуудта мүн лэ үзэгдэдэг байна. Хүршэ хоёр колхозой жэшээ д[...]һээ нүхэр Тахановай харуулжа[...] шэһэниинь энээниие гэрш[...] бшуу. Хүдөөһөө бэшэгшэд г[...]шье туйлагдаһан амжалтануу[...]хай, эрхим һаалишад, түрүү [...]хоз, фермэнүүд тухай бэшэдэ[...]шэ, мүн дутуу дунданууды[...]рүүлдэг, ажалдаа, ниитынгэ[...]ридэ хайша хэрэгээр хандада[...]нүүдые шүүмжэлдэг байна. Ни[...]гээ гол һалбари—мал ажалые [...]тын аймагай Ленинэй нэрэм[...] колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Б[...]даевай халирхайгаар, муугаар[...] тэлбэрилдэг тухайнь **М. Петров**[...] дээсэнэ. «Һаалиингаа гүүртэн[...] түрүүлэгшын хайша хэрэгээр [...]дадаг байһанай гэмээр декабр[...]рын хахадлатар үнеэд газаа [...]ража хонодог байгаа. Үбэлэй [...]тэндэ газаа хоножо байһан ү[...]һээ өөдтэй һүн һаагдаха аал[...]жэ асуугаад, нүхэр Петров—[...] —гэжэ харюусана. Игэжэ м[...] муугаар харууһалжа, дутам[...] эдеэлүүлжэ байһан дээрэһээ [...]хоз үбэлжэлгын түрүүшын 3 [...] соо үнеэн бүриһөө оройдоо 15[...] литр һү һаагаа. Тиигээд ян[...] февраль соошье хубилалта б[...]ногүй.

Үнеэдһээ һү ехээр һаахын [...]лөө хүсэд тэмсэдэггүй кол[...] фермэнүүд үшөөшье биил г[...] Юрэнхыдөө, республика дото[...] 2—3 дахин ехэ һү һаахын т[...] шанга тэмсэл дэлгэрээ. Энэ т[...] үргэлжэлһөөр. КПСС-эй Центр[...]на комитедэй, ССР Союзай М[...]стрнүүдэй Соведэй Хандалгын[...]рюуда мүнөө манай малшад [...] урма зоригтойгоор, хэшээл, [...] досотойгоор ажаллажа байна. [...] урда жэлнүүдэйхидээ орходоо х[...] дахин ехэ һү һаахын түлөө тэм[...] гээшэ манай һаалишадай, [...]жэлтэдэй, колхозуудай хүтэлб[...]лэгшэдэй нэрэ хүндын хэрэг м[...]

Редактор Д. Л. ЛОБСАН[...]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора— 32-74, отв. секретаря —27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства—47-59, пропаганды и переводов—35-14, культуры и быта, промышленности —34-05, местной информации и писем—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров —16.

Н 00358. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 77[...]